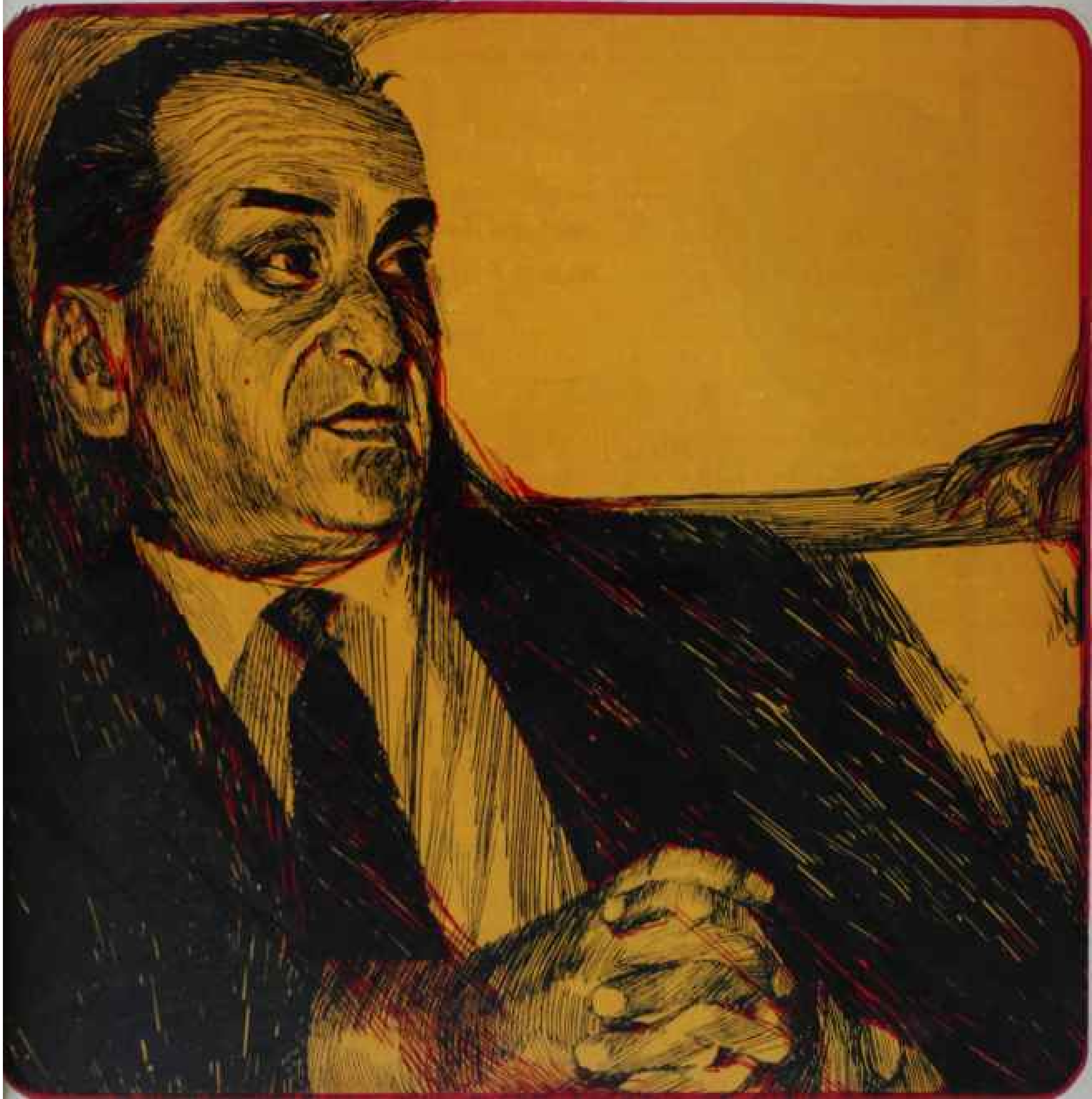
AKİS

SAYI : 568 ■ 8 MAYIS 1965
125 KURUŞ

BÜTÇESİZ TÜRKİYENİN MALİYE BAKANI: İHSAN GÜRSAN

ZİRAAT BANKASI

**Muhterem hesap sahiplerine
en iyi şekilde
hizmet etmekten şeref duyar.**

**Bu gün servislerinde kullandığı
elektronik hesap makineleri ile daima
Modern Bankacılığın önderi olmuştur**

T.C. ZİRAAT BANKASI

(AKİS: 273)

Sayı: 568 Cilt: XXXII YIL: 11

Sahibi ve Başyazarı:
Metin Toker

Yazı İşleri Müdürü:
Y. Yüksel Erdem

Ba sayıda Yazı Kurulu :
İç Haberler Kısmı: Kurtul Altuğ, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı, Tunca Aksoy (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan — Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — Kitaplar: İlhami Soysal — Musiki: Hikmet Şimşek — Tiyatro: Lütfi Ay, Naciye Fevzi

Resim
Ali Parmakerli

Erdoğan Çiftler

Kapak Kompozisyon
S A N Organizasyon

Kapak Baskısı
Teknik Ofset

Fotoğraf
T.H.A.
Sungar Taylaner

Yazı İşleri
Rüzgârlı Sokak No: 15/2
Tel : 11 89 92
P. K. 582

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96
Hürriyet Klişehanesi
Birlik Klişe Atölyesi

Klişe

Abone Şartları

3 aylık	(12 nüsha)	12.50 lira
6 aylık	(25 nüsha)	25.00 lira
1 senelik	(52 nüsha)	50.00 lira

İlân Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa
Basıldığı yer
Hürriyet Matbaaa
Ankara

Basıldığı tarih
6.5.1965

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Geçen haftaki AKİS'i okuduktan sadece bir kaç gün sonra Petrol Davasının bütün gazetelerde, AKİS'in çizdiği hava içinde ve istikamette "Günün Meselesi" halinde belirmesi her halde sizleri fazla şaşırtmamıştır. AKİS'in yıllardır türk toplumunda, bilhassa siyasi, iktisadi ve sosyal sahalarda rolü bu olmuştur. Günün ilgi uyandıran konusunun ve umumi efkârın üzerine eğildiği hadisenin ne olduğuna doğru; iyi bir teşhis koymak, o hadiseyi dört başı mamur şekilde ele almak, okuyucularına derli toplu bir fikir vermek.. Bunu yaparken de, AKİS'in görüşünün ve düşüncesinin ne olduğunu belirtmek.. Taptığı bu görevdir ki AKİS'i her geçen gün biraz daha fazla Türkiyenin merakla, dikkatle okuduğu dergi haline sokmaktadır.

Bu hafta iç sayfalarda, Petrol Dâvasının yeni aldığı şekü üzerinde bilgi verirken AKİS'in tutumu bir daha gözler önüne serilmektedir. Daima kolay yollardan kaçınan AKİS gene demagoji veya gösteriş yollarından uzak bulunmakta, fakat memleketin menfaatinin ne olduğunu en açık tarzda yazısında belirtmeye çalışmaktadır.

AKİS iki hafta sonra Türkiyenin ikinci bir büyük; hayati meselesinin üzerine eğilecek, Türk Madenleri konusunu ele alacak, bir Maden Kanununun hazırlandığı şu sırada çeşitli cereyanları suyun yüzüne çıkaracaktır. Geçen hafta Petrol Meselesini işlemiş olan AKİS ekibi şimdiden kollarını sıvamış ve çalışmaya başlamıştır.

AKİS bu sayısında Bütçesiz bırakılan Türkiyenin böylece ne kadar müşkil bir durumda kaldığınm hikâyesini anlatmaktadır. Bütçeyle ilgili Meclis çalışmalarında sorumsuz davranışların yüklediği yükler de rakkamları ve sebepleriyle nakledilmektedir. Bütçenin Şubatın son günü kesinleşmesi gerekmekteydi. Bu hafta Mayısın ilk haftaadir ve Türkiye Bütçesizdir. Hadise, AKİS'in Kapak Yazısını teşkil etmektedir.

AKİS gelecek sayısında zevkle, ibretle ve ilgiyle okunacak bir yeni seriye başlamaktadır. Şair Nâzım Hikmetin hapishaneden bir kadına yazdığı mektuplann yayın hakkı AKİS tarafından satın alınmıştır. Bu konuda ilk bilgi iç sayfalanmızdaki ilânda verilmektedir. Şimdiden söylenecek olan nokta bu mektupların insani taraflarının sizleri sürükleyeceğidir.

Türkiyedeki istisnasız bütün haftalık siyasi aktüalite dergilerinin topunun tirajından daha fazla bir satışa tek başına sahip hale gelen AKİS gösterdiğiniz ilgiye lâyık kalmanın çabası içindedir.

Saygılarımızla

Kurtul Altuğ

İçindekiler

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 11 Sayı: 568 8 Mayıs 1965 Cilt: *XXXII*

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Bayım, Edebiyatçılar Birliğine!.

Türkiyede çok kimse, Siyaset hayatımızın Meçhul Şöhreti Süleyman Demirel A.P.'nin başına getirildiğinde bu eski Su İşleri Genel Müdürünün nasıl bir devlet adamı olacağını merak etmiştir. Demirel, bilhassa Başbakan Yardımcısı olduktan sonra yaptığı konuşmalar ve yazdığı yazılarla bu konuda millete esaslı fikirler vermeye başlamıştır. Bayram Gazetesi için kaleme aldığı yazısıyla en çalışkan Orta Okul öğrencisine bile parmak ısırtacak güzellik ve incelikte edebi bir şaheser yaratan A P. Genel Başkanı, bu hafta Ankarada Türk Şoför ve Otomobilciler Federasyonunun toplantısında yaptığı konuşmayla kendi kendisini bile geride bırakmıştır. Üslûp güzelliği, parlak sözler. Roosevelt ile Churchill'in meşhur Atlantik Beyannamesindeki vecizelerine taş çıkartan incelikte ve mânası derin cümleler bu konuşmada birbirini takip etmektedir.

1965 Türkiyesinde, Menderes - Koraltan karışımı politikacıların "İdeal politikacı" olduklarını hâlâ zanneden değerli devlet adamlarının bulunduğunu belirtmek amacıyla bu inanılmaz önemdeki konuşmadan esaslı parçaları AKİS yayınlamakla şeref duyar:

"Mâmur ve müreffeh Türkiye dâvasında gaye, her türk vatandaşının korkusuz yaşamasını temindir. Bu korku kendi vatandaşından değil, yarı---dan korku meselesidir. Ne zamanki vatandaşın yarınından korkusunu önlersek, sosyal adaleti sağlamış ve müreffeh Türkiyeyi gerçekleştirmiş oluruz.

Fakat Türkiyenin en büyük partisi olduğunu iddia eden siyasi teşekkülün başına günlerden bir gün getiriliver-miş olan mümtaz devlet adamı Süleyman Demirel'i sadece böyle yüksek prensipler seviyesinde kalan bir şahsiyet sanmamak lâzımdır. Başbakan Yardımcısı konuşmasında pratik sahalara da inmiş ve şoför vatandaşların hizmetlerini şöyle anlatmıştır:

Süleyman Demirel
Analar ne doğuruyor!

Ulaşım ekonomisinde şoförün, kamyonun ve otobüsün yeri inkâr edilemez. Yaptığınız, refah. Türkiyesine doğru at ılan adımdan başka bir şey değildir. Bu bakımdan yaptıklarınızı şükranla karşılıyorum. Niksarda 5 kuruşa satılan elma Ankarada 2,5 liraya satılmaktadır. Nakliyat şartları uygunlaştıkça köylünün eline daha fasla para geçmiş olacaktır.

Bu derin ve kuvvetli iktisadi görüş, memleket gerçeklerine ve ihtiyacına konulmuş olan emsalsiz teşhisler, refahın nasıl sağlanacağının işareti haftanın başında Radyodan türk milletine duyurulduğunda vatandaşlar yarınlarından hiç bir korku duymaz olmuşlardır. Memleket kaderinin böylesine yüksek akıllı ve geniş dirayetli kimselerin elinde bulunması, elbette ki o memleket vatandaşlarının yüreğin, den korkunun zerresini bile silecek önemde bahtiyarlıktır.

Süleyman Demirel bol konuşmayı sevmek bakımından bazı muteber şahsiyetlerle atbaşı beraber gitmektedir Bu konuşmalardaki inciler de ancak birbirleriyle yarışacak parlaklıktadır.

Türkiye, dün politika hayatına atıldıktan sonra şaşırtıcı kabiliyetleriyle hemen bugün devletin en tepedeki kademelerinde yer almış bulunan Süley; man Demirelin bundan sonraki konuşmaları sayesinde daha fazla "gülen insanlar" ile dolacaktır.

Bu, Dördüncü Koalisyonun asıl hedefine varmasının tescili mânasına da gelecektir. "Bilindiği gibi bu hedef, her gün daha çok sayıda vatandaşın yüzünü güldürmek idi.

Bütçe

"Bir Bakanın evrak-ı metrukesi"

(Kapaktaki Bakan)

Geçen haftanın sonlarında bir gün, Bütçe için Hükümeti düşürülen Türkiyenin Bütçesiz Maliye Bakanı İhsan Gürsan -Türkiyenin 1 Martta bir Bütçeye sahip olması gerekiyordu- "Beyfendi, Bütçenizden memnun musunuz?" sorusuna şu cevabı verdi:

"— Bizim Bütçemiz değil ki?. Sadece, istifa eden Hükümetin Bütçesi üzerinde programın imkân verdiği revizyonu yapabildik."

Hâdise Maliye Bakanının Başkentteki evinde, iki saat süren bir konuşma sırasında geçti. "Programın imkân verdiği revizyon"un ne mencin şey olduğu aşağıda anlatılacaktır.

Bu konuşma yapıldığı sırada 1965 mali yılının ikinci ayr da bütçesiz olarak idrak edilmiş. Dördüncü Koalisyon Hükümetinin bile benimsemediği Bütçe Teklifi ise Karma Bütçe Komisyonu tarafından Senatoya sevkedilmişti. Şu günlerde, yeni Hükümetin Bütçe Teklifi, Cumhuriyet Senatosunda görüşülmeye başlanacaktır. Senatodaki ve Meclisteki görüşmelerin ne kadar zamanda bitirileceği henüz belli değildir. Ancak şartlar, pek "tıngır-mıngır" bir gidişe elverişli görünmemektedir. 1Hazi-

HAFTANIN İÇİNDEN

Dünya Politikasında Yeni Gelişmeler Olurken...

Metin TOKER

Cumhuriyet Hükümetimin Dışişleri Bakanı Hasan Işık son derece önemli bazı dış temaslara başlamış bulunuyor. Işık, bir tanesi Strasburgta, diğeri Londrada iki büyük milletlerarası toplantıda avrupalı ve amerikan meslekdaşlarıyla bir araya gelecektir. Bu iki toplantının arasında Dışişleri Bakanımız Pariste, Türkiyeyi Batı Avrupada temsil eden Büyük Elçilerimizle görüşecektir. Onların intibalarını alacaktır, onlara talimat verecektir.

Hasan Işığın bu seyahati dünya politikasında son derece önemli bir devreye rastlamış bulunuyor. Batı blokunun lideri Amerikanın şu anda canı sıkkın ve bezgin olduğunu görmemenin imkânı yoktur. Bu ruh haletinin bir yeni izolasyonizme yol açabileceğini söylemek için vakit biraz erken sayılsa da amerikanların orada burada -ve Türkiyede- böyle bir ihtimali çıtlattıkları gerçektir. Belki amerikalılar Londrada arka arkaya toplanacak SEATO ve NATO toplantılarında müttefikleri üzerinde bir baskı yapabilmek maksadıyla bu çeşit bir hava yaymak istemektedirler. Ama bilhassa Vietnamda girdiği ve kurtulması artık kolay olmayacak çıkmaz amerikalıları şüphe yok tedirgin etmekte, onları, dost ve müttefiklerini "anlayışsızlık"tan başlayıp "nankörlük"e kadar giden çeşitli ithamlar altında bırakmaya itmektedir.

Meselelerin derinliğine inilmeden duruma bakıldığı takdirde amerikalıları anlamak, hatta onlara acımak kabildir. Bir zengin millet ki, arzusu hilâfına yükseldiği Batı Bloku Liderliğinin icabı olarak dünyanın dört bir köşesine yardım ve asker akıtmaktadır. Yüzbinlerle evlâdı bu uğurda anavatandan uzaktadır ve bazen tehlikeler içindedir. Bu amerikanlar başkalarının hürriyetleri, onların komünizmin kucağına düşmemeleri için vuruşmaktadırlar. Buna rağmen, hemen her yerde gördükleri istiskal, tenkit, hatta düşmanlıktır. Washington'da çizilen politika Batının başka merkezlerinde beğenilmediği gibi, daha fenası, Batının dört bir tarafından amerikalılara karşı "Go Home!" sesleri ayyuka çıkmaktadır.

Böyle bir hava içinde Amerikanın, Londradaki Mayıs toplantılarında güneyli ve batılı müttefiklerinden kendisini "kayıtsız ve şartsız" desteklemeleri talebinde bulunması, bu destek sağlanmadığı takdirde de "ne haliniz varsa, görün" deyip kabuğuna çekilmeye kalkışması hiç beklenilmeyecek bir hadise değildir. Amerika artık Birinci Dünya Harbinden önceki, hatta hemen sonraki Amerika olmadığı için bu "kabuğa çekilm"nin manası o günlerdeki izolasyonizmden elbette farklı bulunacaktır. Meselâ Amerikanın Vietnam işinden nasıl sıyrılacağı, her halde başta Başkan Johnson'un kendisi, hiç bir amerikalı için aydınlık değildir. Zaten, bir Dünya Lideri olduğu halde memleketinin dünya politikasını kendi iç politikasının icaplarına göre ayarlama hevesinde bulunan Başkan Johnson için her hangi bir konunun aydınlık olduğunu sanmak fazla hayal etmektir. Başkan Johnson'un kısa vadeli, kısa görüşlü, Amerika Kongresinin içinde kalan, hele Amerika hudutlarının hiç dışına çıkmayan mülâhazalarla yürüttüğü dış siyaset Amerikanın bugünkü sıkıntılarının asıl sebebidir. Dünyanın nereye gittiğini bilmeden, dünya milletlerinin ruh haletine doğru teşhis koymadan, hadiselerin müstakbel gelişme ihtimallerini hiç hesaplamadan sadece amerikan iç politikasına göre bir tutum almak, sonra bu tutumun kayıtsız ve şartsız desteklenmesini müttefiklerden istemek fazla kendini beğenmişliğin ta kendisidir. Bunun sebep olacağı hayal sukutu Amerikayı daha sinirli, daha huysuz, daha az gerçekçi yaparsa buna hiç kimse şaşmamalıdır.

Cumhuriyet Hükümetinin Dışişleri Bakanı böyle bir hava içinde Türkiyeyi son derece ilgilendiren temaslarını yapacaktır. Hasan Işık için handikap, başımızda bir Kıbrıs işinin bulunmasıdır. Gerçi Kıbrıs işi, İnönü veya Ürgüplü, yahut Işık gibi siyaset adamlarımız için bizim dış ilişkilerimizin temeli, sebebi değil bir parçasıdır ama büyüklü küçüklü sorumsuzların ipe sapa gelmez lâfları Türkiyeye müşkiller yaratmaktadır. Işık, Türkiyenin dünya politikasındaki yerini ararken bu seviyenin üstüne çıkmak mecburiyetindedir. Buna mukabil Dışişleri Bakanının avantajı memlekette akıllı, realist ve basiretli bir umumi efkârın bulunması, bütün sağlam kuvvetlerin böyle bir dış politikanın etrafında toplanmaya hazır olmasıdır.

Türkiye Amerikadan ayrılmak arzusunda değildir. Türkiye Amerika dostluğunun, Amerika ittifakının kıymetini takdir etmektedir. Ancak Türkiyenin menfaatleri Amerikanın menfaatileriyle çelişme haline düştüğünde hiç kimse Türkiyeden kendi menfaatleri yerine Amerikanın menfaatlerini düşünmesini isteyemez. Onun için, meselâ Kıbrıs Meselesinin amerikan menfaatleri değil, türk menfaatleri birinci plânda tutularak halledilmesine çalışmak her türk hükümeti için bir hak değil, aynı zamanda görevdir de.. Amerika Cumhurbaşkanı Türkiye Başbakanına "Eğer Kıbrıs yüzünden Rusyanın tecavüzüne mâruz kalırsanız biz sizi korumayız-" derse Türkiye Kıbrıs yüzünden Rusyanın tecavüzüne mâruz kalmamanın yollarını arar. Arar ve görülmüştür ki bulur. Bulduktan sonra da o politikaya devam eder. Nitekim Sovyetler Birliği Dışişleri Bakam Gromiko bu ayın ortasında Ankaraya geldiğinde o temayülde bir Türkiye bulacaktır. Ruslar, Erkinin Moskova ve Podgorninin Ankara seyahatleri sırasında gösterdikleri akıllı, ölçülü ve basiretli tutumu bu sefer de devam ettirirlerse türk - sovyet münasebetleri bir merhale daha kaıtedecektir.

Bugün Amerika Türkiye ile değil, lideri bulunduğu Batı Bloku ile kozunu paylaşmak durumuna kendini sokmuştur. Londrada, görülüyor ki, bu yapılacaktır. Türkiyenin vaziyetinin ne olduğu sorulacak olursa buna verilecek en iyi cevap sanırım şu olacaktır: Biz bu meselede Amerikanın değil, Batı Blokunun yanındayız!

Bu, beş yıl önceki Türkiyenin durumuna nazaran büyük ve esaslı bir değişikliktir. Cumhuriyet Hükümetinin Dışişleri Bakanına temaslarında bu değişiklik ışık tutacaktır.

rana kadar Bütçe Görüşmelerinin tamamlanması ve kanunun yürürlüğe girmesi zorunludur. Çünkü, memleketin daha bir müddet bütçesiz kalacağının anlaşıldığı Şubat ayı sonlarında kabul edilen 544 Sayılı Kanun, Hükümete tanıdığı harcama yetkisini 1 Haziran 1965 tarihi ile sınırlandırmıştır. Eğer Bütçe yetiştirilirse, Mart, Nisan ve Mayıs aylarında, bu kanuna göre bütçesiz olarak yapılan harcamalar mahsup edilecek ve Bütçe sanki 1 Mart tarihinde yürürlüğe girmiş gibi bir durum meydana gelecektir. Ancak, bu formül, bu devletin 1965 yılında, tam üç ay bütçesiz "idare edildiğini" - demek ki edilebileceğini - herhalde unutturâmıyacaktır. Parlak fikirli Süleyman Demirelle bugünkü ortaklarının, hükümet düşürmek için seçtikleri usulün sonucu olarak doğan bu manzarayı, bir bakıma da, devlet idaresinde yeni bir icat olarak kabul etmek gerekir. Plansız ve programsız hareket ediyor diye Başbakanların şiddetle tenkit edildiğinden bu yana köprülerin altından çok sular akmış olacak ki, bugün Bütçe dahi, bazı sorumlularca, "olsa da olur, olmasa da!" diye düşünülür ihale gelmiştir...

Ayvaz kasap, bu başka hesap

Buğünlerde görüşülmeye başlanacak olan Bütçe Teklifi, tamamen bu psikoloji ile hazırlanmıştır- TRT'yi ele geçirmek ve Patrikhaneyi dışarı atmak gibi "önemli işler"le uğraşan Hükümet, Bütçe için fazla vakit ayıramamış ve zamanında en ağır ve sert tenkitleri yönelttikleri eski Hükümetin Bütçesini, biraz değiştirerek benimsemekle yetinmiştir. Yeni Hükümetin Meclise sevkettiği Bütçenin gider tutarı 15 milyar 69 milyon liradır. Bunun 7 mil yar 975 milyonu cari giderlere, 4 milyar 17 milyonu yatırıma, 3 milyar 76 milyonu da transfer ve sermaye teşkili giderlerine ayrılmıştır. Reddedilen Bütçe, ilk nazarda yeni Hükümetin bütçesinden daha kabarık görünmektedir: 15 milyar 351 milyon... Buna göre, yeni Bütçede giderlerde 282 milyon liralık bir tasarruf sağlanmış intibal uyanmaktadır. Oysa gider kalem leri karşılaştırıldığında mesele muğlaklaşmaktadır. Eski Bütçede cari giderler 7 milyar 834 milyon liradır. Bu rakam yenisinde 7 milyar 975 milyon liraya yükselmektedir. Reddedilen Büt cenin yatırım giderleri 3 milyar 922 milyon iken, yenisinde rakam 4 milyar 17 milyon lirayı bulmaktadır. Bu iki kalemde yeni Bütçe eskiye göre yüksek olduğu halde, nasıl olup da netice de yeni Bütçenin gider seviyesi eskisinin altına düşmektedir?

Bu "el çabukluğu, marifet"in cevabı transfer giderleri bölümlerinin mukayesesinde yatmaktadır. Reddedilen Bütçede, transfer gideri olarak 3 milyar 594 milyon lira konmuşken, bu rakam yeni Bütçede 3 milyar 76 milyon liraya inivermektedir. Aradaki 500 milyonu biraz aşkın fark, yeni Bütçeyi, cari ve yatırım giderlerindeki fazlalığa rağmen reddedilenin altına düşüren ana sebep olarak ortaya çıkmaktadır. Eski Bütçeye konulan, yeni Bütçeye ise alınmıyan bu 500 milyonu aşkın ödenek problemin anahtarı halini almaktadır.

Eski Maliye Bakanı Ferit Melen bu haftanın başında işin püf noktasını şöyle izah etmiştir:

"_ Bu 500 milyon bu yıl ödenmesi gereken dış borç karşılığıdır Biz Bütçeyi hazırlarken, Konsorsiyum bu meblâğın ödenmesini ertelemek temayülünde idi. Ancak bir prensip kararı dışında, kesinleşmiş bir durum olmadığından ve yabancılara karşı, borcumuzu Bütçemize almamış görünmemek için bu 500 milyonu Bütçe hesabına dahil ettik. Ciddiyetin icabı budur. Bugünkü Hükümet, bu meblağı Bütçeye koymamış. Kim bilir, belki daha kesin bir haber almışlardır!..

İki Bütçe arasındaki esas farkı teşkil eden bu 500 milyon liralık meblâğ hesaba katılmadığı takdirde -ki dogrusu budur- yeni Bütçenin eskiye nazaran eksik değil, 218 milyon liralık bir gider fazlası ile TBMM'ye getirildiği derhal ortaya çıkmaktadır. Bu fazlalığa Bütçe Karma Komisyonunda yapılan ilâveler dahil değildir!

Gözler seçimde

Bir hesap oyunu ile gizlenmeye çalışılan bu artışı meydana getiren bazı ilgi çekici fazladan ödenekler -ki eski Bütçeye göre yeni Hükümetin spesiyalitesini teşkil etmektedir- şöyle sıralanmaktadır:

Köy yolları için 8 milyon, köy içme suları için 7 milyon. Diyanet İşlerine kadro ilâvesi ve ücret zamları için 22.8 milyon, gecekondu ve âfetler için -Bölükbaşı dahil mi?- 10 milyon, Tekel Genel Müdürlüğüne 7 milyon - Yoz- -gat bira fabrikası için-, Orman Genel Müdürlüğüne 2 milyon...

Bütçe Komisyonunda Maliye ekibi
Eski hamam, eski tas..

Bu arada, artışın meydana gelmesinde, teşkilât kanunu yeni çıkan Danıştasın ödenek ihtiyacı ve buna benzer diğer zorunlu- ihtiyaçlar da rol oynamıştır. Ancak ödenek artışının köy yolları, köy içme suları, gecekondular ve Diyanet İşleri kadroları gibi memleketimizde başlıca seçim kozu sayılan konulara yönelmesi, dikkatlerden kaçacak nokta değildir. Belki bu, seçim sırasında propagandacılar tarafından köylüye, "biz geldik de senin işlerine el atılabildi- diye anlatılmak istenecektir. Ancak kazın ayağının hiç de öyle olmadığı İktisadi konulara yakın her-

kes tarafından bilinmektedir. Aslında 1965 Bütçesine esas olan 1965 İcra Programı, bundan önceki yıllardaki plân uygulamalarına göre, "köye dönük" karakter taşımaktadır. Bu karakter, siyasi iktidar tarafından değil, plancılar tarafından ve beş yıllık plânın perspektivine uygun olarak üç yıl önce tesbit edilmiştir. Şimdi tutup da Bütçenin, seçim için önemli kalemlerine bir iki munzam ödenek koymak, bu şartlar altında şark kurnazlığından öte bir mâna taşıyamaz.

Bu bakımdan Köy İşleri Bakanı Seyfi Öztürkün, Devlet Bakanı Mehmet Altınsoyun ısrarlı talepleri, YTP nin doğu bölgesindeki illerde bir iki gecekondu mahallesine belediye hizmetleri götürmek için 10 milyonluk munzam isteği Demirelin boyuna tekrarladığı "hizmet kaygusu"ndan değil, "oy kaygusu"ndan ileri gelmektedir. Bakanlar Kurulunda, Maliye Bakam İhsan Gürsan bu ısrarlı isteklere karşı koyacak gücü, pek kendinde bulamamıştır. Zaten Dörtlü Koalisyonun bu eğilimidir ki, tabiatı icabı yumuşak başlı ve halim selim bir adam olan İhsan Gürsanı Maliye Bakanlığı koltuğuna getirip oturtmuştur.

El sikkesiyle gerdeğe girenler

Bütçenin yapısına revnak veren "oy kaygusu", işin Bakanlar Kurulu safhasında sona ermemiştir. Yeni iktidarın yapısına ve çoğunluk oranına göre yeniden teşkil olunan Karma Bütçe Komisyonunda çalışmalar aynı istikamette devam etmiş ve "sayın üyeler" karşılığını hiç düşünmedikleri muhayyel milyonları seçmene selâm için dağıtmakta âdeta yarış etmişlerdir. Bu hususta çok esaslı fikir verebilecek olan şu diyalog geçen hafta Bütçe Karma Komisyonunda geçmiştir:

Bir üye — Belediyelere üç milyon liralık yardım teklif ediyorum!

Bir başka üye — İyi ama ben de Hakkari Belediyesine 100 bin lira verilmesini teklif etmiştim...

Bütçe Genel Müdürü — Bunu üç milyon liralık yardım içinde mütalata edelim.

Başkan — Veriyorum! Öyleyse, kabul edenler? Kabul edilmiştir...

Bir üye — Bizim Nevşehire fabrika için ödenek konulacak mı?

Ali Baran Numanoğlu (MP) — Nevşehir fabrikası için 12 milyon 500 bin lira teklif ediyorum.

Bütçe Genel Müdürü — Efendim. 400 bin lira konmuş ya daha ne istiyorsunuz?

Numanoğlu — Olmaz, olmaaaz... Arkadaşlar, güzel Nevşehirimizin... Sosyal adalet... Nerede kaldı sosyal adalet!

Bir üye — 10 milyon olsun.

Başkan, — 10 milyonu kabul edenler? Kabul edilmiştir...

Bu çalışma tarzı, Komisyonda devam edip gitmiştir. Hatta bir ara derneklere yardım faslında kesenin ağzı öylesine açılmıştır ki, Bütçe Genel Müdürü "imdat" ister gibi feryad etmiş, "Başkan bey, bir saatte yaptığımız zamlar 10 milyon lirayı buldu, rica ederim..." demek zorunda kalmıştır. Bu furya içinde esas maksadı hiç bir zaman anlaşılamamış olan Komünizmle Mücadele Derneğine 100 bin, komisyon üyelerinin o sıradaki fısıldaşmalarına göre "Bakan Mülkiyeli olduğu için" Mülkiyeliler Birliğine 175 bin, hadiseli Bursa kongresinden sonra yarattığı polemiklerle AP'nin büyük sempatisini toplıyan Milli Türk Talebe Birliğine 50 bin lira âdeta dağıtılmış-'tır. Fakat bu arada gerçekten yardım yapılması gerekli olan dernekler unu-

Bütçe Komisyonunda C.H.P. ekibi
Kendi kendini tenkit

Maliye Bakanı Gürsan evinde, eşiyle

Yumuşak başlı bir zat

tulmuş, analarıyla babalarıyla ilişkileri kesilmiş ve parasız kalmış olan Türkiyedeki Kıbrıslı türk öğrencilere öğrenim yardımı yapan Kıbrıs Türk Derneğine bir milyon lira verilmesi hakkındaki önerge kazaya uğramıştır.

Bu önerge kazaya uğrarken. Milletvekili ve Senatör maaşlarına yapılan zammın 41 milyon lirayı geçen karşılığı ise ihmal edilmemiştir. Hatta üyeler bu karşılığı koyduktan sonra, kendilerini alamamışlar, zamları ödemiyeceğini bildikleri Meclis Başkanı Fuat Sirmenden "itâ amirliği" yetkisini almak için Bütçe Kanununa bir madde koymağa dahi kalkışmışlardır...

Bu şekilde arı gibi çalışan ve tâ ilkbahardan, sonbahardaki seçime ha--ırlanan Bütçe Karma Komisyonu, netice olarak Hükümetin Bütçe teklifine 125 milyon liralık bir karşılığı muhayyel gider eklemiştir!

Geçen haftanın sonunda Bütçe Karma Komisyonunun çalışmaları sona erip iyimser ve hamasi lâflarla dolu Komisyon Raporu okunduktan sonra AP li Başkan İsmet Sezgin, CHP'li Şefik İnana.

"— Hocam, işte raporu yazdık, hiç bir siyasi yatırım yok!" derken, buna herhalde kendisi bile inanmamış olmalıdır. Şefik İnandan tasdik anlamında bir işaret gelmeyince, iyi niyetli AP'lilerden olan Sezgin, içinde beliren şüpheden kurtulmak için bu defa AP li Muslihittin Gürere sormuştur:

"— Muslihittin rapor nasıldı?"

"— Çok iyiydi!"

Böylece biraz rahatlıyan Sezgin, "iktisatçı olduk yahu" demiştir...

Deliğin ebadı: 893 milyon !

Maliye Bakanı İhsan Gürsan, evinde yaptığı iki saatlik görüşmede Bütçe Komisyonundaki ödenek arttırmaları ile ilgili soruya, cansıkıntısı ile yüzünü buruşturarak:

"— Bir yatırım yarışına girildi!" diye cevap verdi. Gürsan, Komisyonda yapılan arttırmanın istikrazla ve vergi gelirlerindeki artışla karşılanmasının düşünüldüğünü ifade etti. Böylece, Gürsana göre "açık verilmemiş" olunacaktı!

Oysa, yeni Hükümetin Bütçesi denk lik yönünden -ki zamanımızda Bütçeyi sadece denklik bakımından ele almak muhafazakârlıktır- dikkatle incelenirse, böyle iyimser bir sonuca varmak güçleşmektedir.

Bir kere yeni Hükümet, gelir tahminlerinde reddedilen Bütçeye göre 168 milyon liralık bir "iyimserlik" gös termiş, gelir tahminini bu kadar arttırmıştır. Ayrıca bu Bütçe ile, gelirle giderin farkını kaldırmak için 350 mil yon liralık -eskisinden 50 milyon fazla- istikraz yapılması öngörülmüştür. Bunlar hep, denizdeki balığın pazarlığıdır.

Böylece yeni Bütçenin muhayyel gelirlerinin miktarı 518 milyon liraya yükselmektedir. İş bununla da kalmamış. Bütçe Komisyonunun yaptığı 125 milyon liralık ilâve, 50 milyonu istikraz, 50 milyonu muhayyel vergi geliri artışı ve 25 milyonu da katma idare gelirlerindeki muhayyel artışa bölüştürülmüştür. Böylece bütçenin muhayyel gelirleri 643 milyon liraya yükselmektedir. Buna, Başbakan Ürgüplünün Kıbns için yakın zamanda talep edeceğini açıkladığı 250 milyon lira da eklenecek olursa bütçe açığı şimdiden -muhayyel olmıyan gelirlerin eksiksiz tahakkuku düşünülse bile- 893 milyon liraya yükselmektedir...

Bu hesap gider faslı ölçü olarak alındığında da aynı sonucu vermektedir: Yeni Bütçe, Hükümetten Komisyona, 300 milyon liralık istikrazla denk leştirilmesi düşünülen eskisine göre, 218 milyon liralık bir artışla gelmiştir. Bu iki rakamın toplamı olan 518 milyon liralık meblağa Bütçe Komisyonunda yapılan 125 milyon liralık zam ile Başbakanın Kıbrıs için talep edeceği 250 milyon eklenirse, bütçe deliğinin ortaya çıkan ebadı yine 893 milyon lira olarak sırıtmaktadır!

1 milyar 100 milyondan ne haber?

Maliye Bakanı İhsan Gürsan, yapılacak 400 milyonluk istikrazın gerçekleşeceği, vergi ve diğer gelirlerdeki artmanın da tahakkuk edeceği fikrinde ve iyimserliğindedir. Gürsan bu ani iyimserliğinin sebebini:

"— 1965 Mart ayında yapılan umumi tahsilatta geçen yılın aynı devresine nazaran % 12 fazlalık tesbit edildi. Bu artış gelir vergisinde ise % 16 yı buluyor. Bunu ümit etmiyorduk:" diye izah etmektedir. Oysa aynı Gürsan, reddedilen Bütçeyi tenkit ederken -Ekrem Alicanla paralel olarak- çok kötümser bir tablo çizmiş ve "bir milyar 100 milyon liralık açıktan" söz etmişti. AKİS muhabiri bu hususu hatırlatınca Maliye Bakanı hafifçe öksürmüş ve şöyle demiştir:

"— O zaman yine de en tedbirli konuşan Alicanla ben olmuştum. Bu konularda tek başına hazırlanmak ve tenkit etmek zordur. İnsan yanılabilir. Devlet imkânlarının başında olmakla, tek başına hazırlanmak aynı şey değil.."

Gürsan o zaman yaptığı hatayı bugün kabullenmek durumunda kalmış ve biraz da cesaret göstererek yanlışlığını itiraf etmiştir. Türkiyenin en büyük Bütçe tenkitçisi olmak iddiası ve çalımı ile kabaran Ekrem Alican ise, yaptığı hatayı kabullenmek niyetinde dahi görünmemektedir. Alican geçen haftanın sonunda Pazar gecesi, AKİS muhabirinin bu husustaki -hatırlatma mahiyetindeki- sorusuna cevap vermekten kaçınmış ve "Henüz rakamları tetkik etmedim!" demiştir.

Bu durumda Ekrem Alican için yapılacak iş ya hatayı kabul etmek, ya da eski fikrinde ısrar etmektir. Bugünkü Bütçe eskisinin çatısı üzerine kurulduğuna göre, Alicanın eski fikrinde ısrar etmesinin anlamı, bugünkü 893 milyon ile dün kendisinin ileri sür düğü 1 milyar 100 milyonun toplanması ile ortaya çıkacak 2 milyara yakın rakamı, bütçe açığı olarak kabullenmek ve ilân etmektir.

Mazi bir iğneli fıçı

Gerçekten, yakın mazide girişilen spekülasyonlar bugün, iktidarn sorumluluğunu üzerlerine alanları fena halde kapana kıstırmıştır. Maliye Bakanı İhsan Gürsan da -hatalarını kabut etmesine rağmen- bugün aynı güç durumdadır. Zamanında, vergilerin açıklanmasına, servet beyannamelerine, tasarruf bonolarına karşı şiddetle yürütülen hücumlar, bugün İktidarın dikenleri haline gelmiş ve bu politikacıların canını acıtmaya başlamıştır. Nitekim Gürsan bu konularla ilgili sorulara:

İsmet Sezgin
"Biz de iktisatçı olduk"

"— Bunları niçin hep soruyorlar? Bugün bir Koalisyon Hükümetiyiz. Protokol dışına çıkamayız..." diye cevap verebilmektedir. Bir zamanlar vergilere karşı takınılan tutum, bugün yine, can sıkıcı hatıralar halinde bu zatları üzmektedir. Çünkü denk getirilemiyen Bütçe yakın zamanda -eğer enflâsyona gitmezlerse- bu İktidara yeni gelirler bulmak zaruretini hissettirecektir. Gürsan, AKİS muhabirine İstanbuldaki Vergi Komisyonunun yap tığı çalışmaların "reform" diye adlandırılmasından hoşlanmadığını ifade etmiş, fakat konuşma biraz ilerleyince, ihtiyaç halinde vergi değişiklikleri yapılabileceğini kabul etmiştir. Dünün muhalifi ve günün Maliye Bakanı -meselâ- ziraî vergilerde arttırma lüzumu olabileceğini söylemekte ve,

"— Ziraatten elde edilen 30 milyonluk hasılat hakikaten çok azdır!" demektedir. Gürsan, Plânı da benimsemiş görünmekte, Plânın, karma ekonominin ve dış politikanın artık bugün Türkiyede "millî politika" haline geldiğini ileri sürmektedir. Ancak bu nok tada Gürsan bir parantez açmakta ve "Zaten Türkiyede hiç bir zaman plân sız icraat olmadığını, Menderes zamanında dahi, daha az şumullü bir plânın varlığı"nı ileri sürmektedir... Plânın şümulü meselesinin -Alican gibi- Gürsanı da üzdüğü anlaşılmaktadır. İktidarın, kabullenmek zorunda kaldığı Plândan duyduğu sıkıntıyı gösteren güzel bir örnek, Gürsanın, AKİS' çinin bir sorusuna cevap olarak ettiği şu sözdür:

"— Bugün Bütçe, Plân ve Programın icra vasıtasından ibarettir. Aksi şekilde hareket edilirse Plândan inhiraf iddiası ortaya çıkar!"

Gürsan bu sözü öyle bir yüz ifadesi ile söylemiştir ki, cümlenin başında bir "maalesef" kelimesinin eksikliği hissedilmiştir... İktidarın bu konudaki emellerini hissettiren buna benzer bir söz, yakın bir zamanda Ekrem Alicanın ağzından kaçmıştır:

"— En ufak teferruat dahi Plâna alındı. Bu, kırtasiyeciliktir..."

Oysa, İktidar kanatları kırtasiyecilik değil, seçim bölgelerine daha rahat para serpebilecekleri, bol keseden vaadde bulunabilecekleri bir ortamı özle mektedirler. Yalnız şunu unutmaktadırlar: Plân, seçmenlerle münasebette her ne kadar kısıtlayıcı bir unsur gibi görünmekteyse de, icabında aşırı taleplere "valla, söz veremem, plânda yok" gibi sağlam bir cevap verebilmenin de imkânıdır... Fakat mesele bir anlayış meselesidir.

Gürsan konuşuyor
"Mazi kalbimde yaradır."

Ben sana hayran, sen cama tırman

Meseleleri ne şekilde anladığı bilinen bugünkü İktidarın Maliye Bakanı İhsan Gürsan, oldukça unutkan bir insana benzemektedir. Meselâ, Başbakan Yardımcısı Süleyman Demirelin aydın çevrelere tâviz dağıttığı günlerde, bir plânlama toplantısında, kalkınmanın yükünü daha çok varlıklı vatandaşların çekeceğine dair sözlerini, Gürsana hatırlatabilmek AKİS'çi için mümkün olamamıştır. Demirelin ifade ettiği bu ilkenin vergi politikasında uygulanıp uygulanmıyacağını soran AKİS muhabirine Maliye Bakanı:

"— Böyle bir şey hatırlamıyorum.." diye cevap vermiş ve daha sonra da şöyle devam etmiştir:

"— Valla, doğrusunu isterseniz, bizimkisi bir seçim hükümetidir!.."

Bu cevaba göre Demirelin sosyal adalet prensibi de bir seçim palavrası olmaktadır:..

AKİS'çi ile Gürsanın konuşması bundan sonra sohbet havasına dökülmüş ve bu arada seçim tahminleri de yapılmıştır. Gürsanın AKİS'çiye "bunu söylemek bana düşmez" kaydıyla söylediğine göre, AP 1965 seçimlerinde yüzde elliden fazla oy alacaktır! Bu sohbet sırasında ifade ettiğine göre, Maliye Bakanı kendisini "yaşlı" bulmaktadır. Oysa pek yaşlı görünmemektedir. Evli ve üç yetişkin çocuk sahibi bulunan Gürsan, boş zamanlarında mesleği ile ilgili olmıyan kitaplan okuduğunu, bilhassa Steinbeck ile O'Henry'yi beğendiğini söylemektedir.

Söz Steinbeck'ten açılınca Maliye Bakanı ile AKİS muhabiri arasında şöyle bir konuşma geçmiştir:

"—- Bitmeyen Kavgayı okudunuz mu?"

"— Onu okumadım ama, Gazap Üzülmlerini okudum."

"— Bitmeyen Kavga ile Gazap Üzümleri aynı konuyu işler!"

"— Evet. Bitmeyen Kavgayı neden toplattılar, anlamadım!"

Gürsanın unutkanlığı bu noktada tekrar kendini göstermiştir. çünkü Steinbeckin Bitmeyen Kavga adlı kitabı Gürsanın da dahil bulunduğu Hükümetin kararı ile toplatılmıştır!

Gürsan, 1903 yılında İstanbulda doğmuş, Bursa ve İstanbulda liseyi, 1926 yılında da Mülkiyeyi bitirmiştir. Daha sonra Maliye Bakanlığında ümum Müdürlüklerde bulunmuş, Türkiye Zirai Donatım Kurumunun ve TARİŞ'in Genel Müdürlüğünü yapmıştır. Politikaya 1961'de atılmış ve AP'den İzmir milletvekili seçilmiştir. Ticaret Bakanlığı yaptığı Birinci Koalisyondan sonra AP'den istifa etmiş, sonra gene oraya dönmüştür.

Gürsan kendisinin "Bütçesiz Bakan" olduğu kanısında değildir. Muvakkat kanunlarla da Devletin pek âlâ idare edilebildiğini ve bunun hiç bir mahzur yaratmadığını ileri sürmektedir. Ancak, bir uzmanın dediği gibi "İcracı daireler Marttan beri ne iş yapacaklarını arpacı kumrusu gibi düşünürlerken" bu kadar rahat olmak biraz tuhaftır. Hele Türkiye, bu konularda çok müşkülpesent olan Dünya Bankasının bir mensubunun ifadesine göre 1961'den, itibaren istikrarlı bir kalkınmaya girmişken, işi, sırf seçim kaygusu ile duraklama devresine götürecek bir savsaklama politikasına boğmak bazı sorumlularda memleket sevgisinin oy sevgisinin dûnunda bulunduğu şüphesini yaratmaktadır.

T.C. Merkez Bankası
***Buyrun kürkçü** dükkânına!*

A. P.

Günlerin getirdiği, götürdüğü

DP oylarının vârisi olarak kurulan ve çeşitli maceralardan geçen AP nin bugünki kimliğinin ve mahiyetinin. ne olduğunu tescil eden olaylar gündengüne artmaktadır. Bu olaylar, AP nin, muayyen bir fikri halkın mutluluğunu sağlamak için benimseyen kimselerin biraraya gelmesiyle kurulmadığını, amacın başka olduğunu ortaya koymaktadır. İşin püf noktasını ve AP'nin ne olduğunu gösterecek ilgi çekici bir nokta, bu haftanın başında arkadaşı İsmail Hakkı Yılanlıoğlu ile birlikte AP'den istifa eden Mustafa Kemal Erkovanın AKİS muhabirine verdiği bir cevapla iyice gün ışığına çıkmıştır. Erkovan ile AKİS muhaibiri arasında geçen muhavere şöyledir

"— Beyfendi, AP içinde sizinle aynı fikirde olan ve istifa edecek başka arkadaşlarınız var mı?"

"-- Var ama, mücadeleyi hiç olmaz sa Ekimden sonraya bırakmak istiyorlar. Maalesef, bizdeki politikacılar kendi kendilerine yetecek güçte değiller. Bu yüzden, bizim politikamızda hangi partinin seçim şansı kuvvetli ise orada olma metodu yürümektedir..."

Gerçekten, AP'nin kuruluşunda, çeşitli safhalarında ve bugün, içinde yer alan elemanların fikirlerine ve niteliklerine bakıldığında Erkovanın bahsettiği metod tamamen açığa çıkmaktadır, önceki gün, dün ve bugün AP içinde her türlü fikir ve eğilim yer almıştır. Samimi liberalisti, oportünisti, anarşisti, sosyalisti, nasyonal sosyalisti, ırkçısı, hilafetçisi ile bütün niyet ve düşünceler bu partide salata misali bir arada yaşamıştır. Bütün bu unsurları birleştiren müşterek nokta ise şu düşüncedir: "AP kuvvetli partidir. Parlâmentoya bu partiden girebilirim..."

Bugün, Grupa önerge veren Gökhan

Evliyaoğlu, Reşat Özarda, Tahsin Demiray, partiden istifa eden Mustafa Erkovan ve İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, AP'nin, oy aldığı kitlelere ihanet ettiği ve kapitalist çıkarların savunucusu bir "Tüccarlar Kulübü" haline geldiğinde müttefiktirler. Aynı fikri taşıyan AP'lilerin sayısının az olmadığı da bilinen bir gerçektir. AP içindeki kuvvetli bir kliğin lideri durumunda olan Saadettin Bilgicin, Genel Başkan lığı kaybettiği kongreden sonra, Demirelin işadamlarının desteği ve sermayenin gücüyle kazandığını ifade eden AKİS muhabirine:

"— Bir gün gelir, emek de galebe çalar!" dediği unutulmamıştır.

O halde Bilgici destekleyen AP'liler AP'nin politikasından ve gidişinden memnun değillerdir. Fakat bütün bu gayrimemnunlar yine de çeşitli açıklamalarıyla Türkiyenin en halka uzak ve faydasız partisi olarak tescil ettikleri bu partinin içinde kalmaktadırlar. Bu durum, Erkovanı haklı kılmakta, bu genç milletvekilinin teşhisindeki isabeti göstermektedir.

Perşembenin gelişi

Erkovan ve Yılanlıoğlunun istifası, AP içindeki karışıklığın, gazetelere bolca sermaye olacak nitelikte olaylar doğuracağını göstermektedir. Son durumda manzara şöyledir: Bilgiç ve ekibi, 1965 seçimlerinin sonuna kadar pusuda beklemeğe kararlıdırlar. Reşat Özarda ile Tahsin Demiray ise, her nasılsa bir kere öne atılmışlardır ve tam olarak geri çekilme şansını yitirdikleri için de açık mücadeleye devam zorundadırlar. Gökhan Evliyaoğluna gelince o, köprüleri atmaktan ve açık mücadeleden memnun, fakat yakın zaman içinde istifa etmek niyetinden uzak olarak faaliyetini devam ettirmek tedir.

İ. Hakkı **Yılanlıoğlu**
Haydan gelen huya gider

Gökhan Evliyaoğlu **basın** toplantısında konuşuyor
Sağdan sola çark! Uygun adım, marş!

Haftanın başlarında Salı günü toplanmak zorunda kalan AP Grupunda Evliyaoğlunun, Partinin gidişi hakkında Genel Görüşme açılması hakkındail önergesi okunmuştur. Bu önerge önümüzdeki hafta görüşülmeye başlanacaktır. Bu görüşmeler, AP'nin içinde bulunduğu sonsuz karışıklığa bir parça vuzuh verebilir. Hattâ gidişattan memnun olmıyan, fakat seçim şansı uğruna susan birkaç kişiyi daha açık mücadeleye itebilir. Ancak bu görüşme AP içindeki bitmeyen kavgayı mutlaka genişletecek, ayrıca Demirelin zaten kuramadığı otoritenin eksikliğini ispat edecektir. Bu otorite eksikliği ve lâübalilik, Salı günü yapılan Grup toplamasında da belli olmuştur. Boş bulunan Grup Başkanlığına ve Başkan vekilliklerine yapılacak seçimler sırasında ilgi çekici durumlara şahit olunmuştur. Toplantının ilk anlarında koridorda dolaşan Bilgiç taraftarı bir AP'li, Başkan vekillerinin seçileceğini, fakat Başkanın bugün seçilmemesinin kararlaştırıldığını söylemiştir. Gerçekten, yapılan turlarda Başkan vekillerinin seçilmesi için gerekli çoğunluk sağlanmış, fakat iş Grup Başkanı seçimine gelince dönen turlarda gerekli çoğunluk bir türlü tutturulamamıştır. Demirel taraftarı Başkan adayı Osman Sabit Avcının karşısına rakip çıkartmaya bile lüzum görmeyen Bilgiç ve arkadaşları toplantıya katılmamakla meseleyi halletmişlerdir. Böylece Osman Sabit Avcı seçilememiştir.

Bu seçim sırasındaki durum, Saadettin Bilgicin hâlâ AP içinde istediğini yapabilecek güçte ve rahatlıkta olduğunu göstermiştir.

Gelecek günler, bir partinin çatısı altında hasbelkader bir araya gelmiş insanların yaratacakları yeni ve renkli olaylara gebedir.

Partizanlık

Yaprak dökümü

Bundan iki hafta önce, Sağlık Bakanlığı Müdürler Kurulunun yaptıgı bir toplantıda Zat İşleri Genel Müdürü, Anadolunun çeşitli hastahanelerinde ve şağlık hizmetlerinde. çalışan personelin değişik yerlere tayinlerine ait bir listeyi "Bakanın emridir!" diyerek açıkladı. Sağlık Bakanı Faruk Sükan, bu tayin listesinin tasdik edilmesini buyurmuştu. Bu listedeki bazı iler, Bakanlığın tayin yönetmenliğine aykırı olduğu halde, Bakanın şahsen emir vererek sorumluluğu yüklendiği hallerde Müdürler Kurulunun bu tasdiki teamülden olduğu içindir ki, tayin listesi aynen kabul edildi. Sonra da bu liste süratle gerçekleştirildi.

Bu liste ile Kayseri Devlet Hastahanesi Başhekimi Dr. Hamit Kızılırmak görevinden alınıyor, aynı hastahanenin Dahiliye Mütehassısı Dr. Ali Erkan Doğuda bir hastahaneye tayin ediliyordu. Trabzon Numune Hastahanesi Başhekimi, Kars Devlet Hastahanesi Başhekimi, Mersin Devlet Hastahanesi Başhekimi, aynı hastahanenin Operatörü ve Nisaiye Mütehassisi, Akşehir Devlet Hastahanesi Dahiliye Mütehassısı da ayni liste ile görevlerinden alınarak, daha yetkisiz kılınan ve başka illere dağıtılan sağlık personeli arasına dahil edilmişlerdi. Bu furya içinde Balıkesir Sağlık Müdürü Sivasa, Sivas Sağlık Müdürü ise Konyaya verilmişlerdi.

Haber Sağlık Bakanlığında duyulunca öyle büyük bir hayret uyandırmadı. Daha çiçeği burnunda bir Bakan iken Bakanlık binasında gördüğü şube müdürlerinden biri için, "Bu, beni bir zamanlar tayin etmeyen şube müdürü değil mi?" diyerek kafasını sallıyan ve manalı şekilde gülümsiyen Sükanın rahat duracağı zaten beklenilmiyordu. Üstelik Sükan, Bakanlık memurları arasında yaptığı konuşmalarda kendisinin "iddialı" olduğunu, daha cazip başka Bakanlık teklifleri aldığı halde özellikle bu Bakanlığı istediğini. bazı şeyleri ispat niyetinde olduğunu sık sık tekrarlamıştı.

Ancak Sağlık Bakanlığındakiler, Sükanın bu kadar geniş bir tasfiyeye girişeceğini doğrusu ümit etmiyorlardı. Hem de böyle cüretle!

Bu tayinlerin heyecanı daha dinmeden, birkaç gün sonra yeni bir haber, Bakanlığın daha yüksek kademelerini dehşete düşürdü. Bu defaki tayın listesi Müdürler Kurulunun ana yapısını değiştirdiği cihetle, tasdik için toplantıya sunulmadan elde dolaştırıldı.

KulağaKüpe...

Adamın zoruna bak..

Nihayet her şey aydınlandı. Yaşasın M.P! Yaşasın onun Genel Sekreter Yardımcısı Memduh Erdemir! - Bliyorsunuz, süper lider Bölükbaşı artık dehşetengiz partisi adına Başbakana çekilen telgrafların altına imzasını koymamakta, buna Genel Sekreterini de lâyık görmemekte ve onun Yardımcısını yeterli bulmaktadır, Eee, boru mu, bu? Partinin adına M.P. demişler ve M.P. nin aslan gibi 13 üyesi var. Var mı Ürgüplünün 1 üyeli 1 partisi?

M.P. nin T.R.T ile alış verişi ne diye merak edenler Memduh Erdemirin Başbakana çektiği son telgrafı okuyunca büyük sırra vâkıf olmuşlardır. İste, erenlerin sırrı:

"Millet Partisi, Genel Başkanı Sayın Osman Bölükbaşının Afyonun Sultandağı, ilçesinde yaptığı konuşmasının metni basın bültenimizle Radyo Haberler Merkezine verildiği halde Radyo bu konuşmayı bir kelime ile olsun millete duyurmamıştır."

Efendim, vaktiyle bir Yalova Kaymakamı varmış. "Bu kaymakam günlerden bir gün Kâdıköye geçmiş Sanırmış ki, dünya bu geçişle ilgilidir. İskelede ayakkabısını boyatırken boyacıya demiş ki:

"— Yahu, diyorlar ki bugün Yalova Kaymakamı Kâdıköye gelmiş.."

Boyacı daha iyi parlasın diye ayakkabının , üstüne bir tükürük atıp bezini vururken demiş ki.. v.s., v.s.

Yükseklerden esen rüzgâr

Bu ikinci liste ile yerleri değiştirilenler, Sağlık İşleri Genel Müdürü Dr. Bahri Pelit, Tedavi Kurumları Genel Müdürü Osman Yaşar ve Zat İşleri Genel Müdürü Ahmet Üstünoğludur.

1946'danberi Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında çalışan, şube müdürlüğü, müdürlük ve Zat İşleri Genel Müdürlüğü görevlerinde bulunmuş olan Sağlık İşleri Genel Müdürü Bahri Pelit, Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü bünyesindeki Danışma ve İnceleme Kurulu Başkanlığına -yani kızağa- alınmıştır. Tedavi Kurumları Genel Müdürü Osman Yaşar da kızağa alınmış ve Pelitin başkan olduğu Danışma ve İnceleme Kuruluna üye olarak tayin edilmiştir. Sükanın hışmına uğrayanlardan Osman Yaşar da Bakanlığın mihnetini çekmiş emektarlardandır. Onbir yıldır Merkez Teşkilâtında çalışan Yaşar, Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü yapmış, bu arada, yüksek okul seviyesindeki Sosyal Hizmetler Akedemisini kurmuş, bu akademinin başkanlığını yapmıştır.

Listedeki üçüncü isim olan Zat İşleri Genel Müdürü Ahmet Üstünoğlu ise diğerleri gibi askıya alınmamış, rütbe kazanarak, Müsteşar Muavinliğine tayin edilmiştir. Boşalan Zat İşleri Genel Müdürlüğüne, Sağlık Bakanının akrabası olduğu söylenen, Karamanlı -Sükan da Karamanlıdır- Hüsamettin Çelebi getirilmiştir. Osman Yaşarın yerine, Tedavi Kurumları Genel Müdürlüğüne ise, Numune Hastahanesi Başhekimi Şemsi Özdilek atanmıştır.

Bütün bu tayinlerle, Sükanın tasarladığı tasfiyenin yine de tamamlanmadığı anlaşılmaktadır Tasfiye rüzgârının şimdi. Bakanlığın -Bakandan sonra- en yüksek makamına yöneldiği ifade edilmektedir- Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Nusret Fişek -olayların cereyanına ve Bakanın tutumuna bakılırsa- topun ağzında olan adam durumunda gözükmektedir. Bakan olduğundanberi -nedense- Nusret Fişeke ısınamayan Sükan, Müsteşarıyla bütün münasebetlerini kesmiş, işleri Müşteşar Muavini ile yürütür olmuştur. Dolaşan haberlere göre, Sağlık Bakanı, Müsteşarını da değiştirmek için tertibini almış, fakat henüz bu işte başarı sağlıyamamıştır. Sağlık Bakanlığı Müsteşarının değiştirilmesi için hazırlanan kararnamenin Cumhurbaşkanı Gürsel tarafından onaylanmadığı, bugünlerde Başkentte sık sık tekrarlanan bir haberdir!

İşin ligi çekici tarafı, 27 Mayıs Devrimi ile Müsteşarlığa gelen Nusret Fişeğin bilhassa AP'li Bakanların antipatisine hedef olmasıdır. Birinci Koalisyonda da AP'li Sağlık Bakanı Suat Seren, Nusret Fişeği Müsteşarlık-

Akılsız Davranışlar

Hiç kimse kusura bakmasın ama, bir hadisenin üzerinden beş tam sene seçtikten sonra ve o beş sene bu hadiseyle ilgili böyle bir şey yapılmamışken 28/29 Nisan şehitleri için Meclisten saygı duruşu talep etmek her aklın kolay kavrayabileceği bir davranış değildir. Bir defa, "şehitler" değil, "şehit" demek lâzımdır. Çünkü, Menderes İktidarının yüz karası o kanlı günlerde, çok şükür, milletçe kaybımız aziz Turan Emeksizden ibaret kalmıştır. Turan Emeksizin yeri ise manen milletimizin şefkatli yüreği, bedenen büyük Atatürkün yanıdır. Çok şehidimiz gibi Turan Emeksiz de, milletin şeref ve hürriyeti için canını verdiği günün yıldönümünde anılmaktadır.

Ama, T.B.M.M.'nde. hadiseden beş sene sonra saygı duruşu neden? Büyük Meclis bir tek ölüm yıldönümünde ayakta, milletin saygısını dile getirmektedir: 10 Kasım günü. Aksi halde, Meclisin, saygı duruşu için ayağa kalkmaktan çalışmak için oturmaya vakti kalmaz. Türk tarihi o derece çok kahramanla dolu olan şerefli bir tarihtir.

Mecliste böyle bir talepte bulunanların asıl maksatlarını anlamak ise daha kolaydır. Bu, elbette ki D.P.'nin siyasi varisi olarak davrananlara karşı belirmiş -haklı- bir tepkinin sonucudur. Bizzat kendi mensuplarından bazıları tarafından eski D.P.'lilerin tesirinde ilân edilen ve gerçekten de bazı sözcülerinin, yayın organlarının ve hatta -daha az sayıda da olsa- temsilcilerinin sözlerinden, davranışlarından bu mâna çıkan A.P. ne kadar D.P. ye yaklaşırsa bu tepki o derece artacak, şiddetlenecektir. Türkiyedeki kuvvetler dengesi böyle bir yolu tutanların sonda kafalarını daima kayaya çarpmaları sonucunu verecektir.

Şimdi, durum bu iken A.P.'nin böyle hır önerge kar-. ısısındaki, akıllıca tutumu işi hiç mesele yapmamak, isterse bir oy da kullanmamak, ayağa kalkıp saygı duruşunu yapmak ve hadiseyi kapatmaktı. Halbuki A.P. -galiba Dördüncü Koalisyonun kaderi bu- gene biç yoktan, hiç sebepsiz başına bir dert almış, bazı tadsız tartışmalara yol açmış, tabii gücü bunların üstesinden gelmeye de yetmemiştir. Böylece ne İsa memnun edilmiştir, ne de Musa.

Gökhan Evliyaoğlunun ithamlanndaki gerçek payı nedir? Bu konuda herkes bir inanç sahibi olabilir. Ama, A.P. hiç olmazsa dış görünüşte, eğer elinden geliyorsa, bu ithamların haksızlığını ne kadar ortaya koyabilirse o nisbette kendisini de, memleketi de huzura kavuşturacaktır.

27 Mayıs bir gayrimeşru idarenin devrilmesidir ve bu hedefe 28 Nisanda atılan adımla varılmıştır. A.P. ayağa kalksa da bu budur, ayağa kalkmasa da.. O halde, bir gerçeği çekişme konusu yapmak basiret midir?

dan uzaklaştırmış, fakat Fişek Danıştayda bu kararı iptal ettirerek görevine dönmüştür.

Seçim ıslahatı mı?

Bütün bu değişikliklerin sebebi Faruk Sükan tarafından şöyle izah edilmektedir:

"— Islahat yapacağun!"

Bakanla AP Grup salonunun kulisinde görüşen AKİS muhabiri, bu ıslahatın nasıl ve hangi sebeple yapılacağını sorduğunda, kendisinden şu cevabı almıştır:

"— Sağlık Bakanlığı teşkilâtı çok kötü durumda. Düzelteceğim. Hastahaneleri ve hizmetleri sınıflandıracağım!"

Oysa çok kimsenin kanaati, Sağlık Bakanlığının, Türkiyedeki bakanlıklar içinde belirli reformlara girişebilen ve vazifesini yapabilen bir-iki bakanlıktan biri olduğudur. Sıtma savaşı bu Bakanlık tarafından, feci denecek imkânsızlıklara rağmen, başarıyla sonuçlandırılmış, veremle ve diğer önemli hastalıklarla etkili mücadele açılmış ve 27 Mayıstan sonra da köklü bir reforma, sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesine girişilmiştir. Bakanın bahsettiği sınıf landırma ise çok eski tarihte yapılmış bir iştir. Üstelik bu sınıflandırmanın aksıyan tarafları. CHP'li Sağlık Bakanı Kemal Demir zamanında tesbit edilmiş ve bunları düzeltmek için bit yönetmelik hazırlanmıştır.

Buna karşılık, ıslahat yapacağını, hastahaneleri sınıflandıracağını söyleyen Faruk Sükan, Bakanlığa geldiğinde ilk iş olarak bu yönetmeliğin yürürlüğe konmasını durdurmuştur. Üstelik Sükanın, bu zelzele şeklindeki hareketlere girişirken verdiği açıklar, söz leriyle niyetleri arasında büyük farklar bulunduğu intibaını uyandırmaktadır. Meselâ, Balıkesir Sağlık Müdürü Sivasa nakledilmeden önce AP Balıkesir milletvekili Ahmet İhsan Kırımlının Sağlık Bakanlığına yaptığı müteaddit ziyaret, dikkatlerden hiç de kaçmamıştır. Celâl Bayarın hasta olduğu gerekçesiyle tahliyesinde bu gerekçeye

katılmamaktan başka suçlan olmıyan Kayseri Devlet Hastahanesi Başhekimi ile ayni hastahanenin dahiliye mütehassısları sön silleyi yemeden önce, Faruk Sükanla AP Kayseri milletvekili Vedat Ali Özkanın Kayseriye yaptıkları seyahat de gözden kaçmış değildir. Bu seyahat sırasında, Kayseri Hastahanesi eski Başhekimi Vedat Ali Özkanla Faruk Sükanın, doktorlar kadar AP. teşkilâtının da nabzını tutmaları ve yapılan değişiklikten sonra da Hastahane Başhekimliğine Celâl Bayarın tahliye raporuna müsbet imza atan AP sempatizanı Niyazi Kürençin getirilmesi ilgi çekici noktalardır. Bu tayinlerden sonra boşalan yerlere yapılan tayinler tetkik edildiğinde, bütün değişikliklere aynı ölçünün hakim olduğu farkedilmektedir.

Fırsat bu fırsattır

Bu meseleyi tahlil edebilmek için, Faruk Sükanın, Bakanlık sıfatıyla birlikte taşıdığı, AP'nin seçim işlerinden sorumlu Genel Başkan Vekili sıfatına dikkat etmekte fayda vardır. Zira Anadoluda, hastahane başhekimlerinin istedikleri takdirde seçimlerde önemli derecede etkili olabildikleri bilinmiyen bir şey değildir, Faruk Sükanın uzun bir devre AP'nin **seçim** işlerinde çalıştığı ve Anadolu ile olan münasebetlerinde herkese "seçimi kazanmakta ne derece etkili olabilir acaba?" nazarı ile baktığı da malûmdur.

Faruk Sükan

"Rozetiniz nedir ?"

Faruk Sükanın, Sağlık Bakanı olarak Mart ayında yaptığı seyahat, bu noktalar bilinince, oldukça açık bir mahiyet almaktadır! Stikan bu seyahatinde birçok ili dolaşmış, halkın ve gazetecilerin gözü önünde kendine mahsus bir teftiş metodu kullanarak, gösteri mahiyetinde hasta muayenesi yapmış ve bazı doktor ve başhekimlerin hatalarını ve teşhis kusurlarını yakalamakta özel bir dikkat ve itina göstermiştir. Bu seyahat sırasında Sükan. hastahaneleri teftiş ettiği kadar, AP teşkilâtı ile de yakın temas kurmuştur. Hatta AP Genel Başkan Vekili Sükanın, AP teşkilatından, "değiştirilmesi gerekli doktor ve başhekimlerin isimlerini havi listeler" istediği ifade edilmektedir. -Sağlık Bakanlığındaki büyük sarsıntı, bu seyahatin sonuna tesadüf etmiştir.

Sağlık Bakanlığında olup bitenler, IV, Koalisyon Hükümetinin politikasını açık şekilde ortaya koyacak niteliktedir. Hatta bazı AP'liler durumu açıkça ifade etmekten bile kaçınmamaktadırlar. İstanbul AP milletvekili Hami Tezkan, bu husustaki fikrini AKİS'çiye şöyle ifade etmiştir:

"— Amerikada iktidar değişikliğinden sonra 20-30 bin mamur değişir. Bütün hastahane başhekimliklerine CHP'lileri yerleştirmişler, be kardeşim! Bana kalsa, hepsini temizlerim.!"

Faruk Sükan ise, yaptığı bu dehşetengiz ve aşın derecede cesur işlere rağmen, iş söze gelince ihtiyatlı **olmak**ta, "reform" yerine ısrarla kullandığı "ıslahat" kelimesinin ardına çekilmektedir. AKİS muhabirinin, tayinlerde partizanlık olup olmadığı hakkındaki sorusuna Sükanın cevabı şu olmuştur:

"— Partizanlık olsa, Tedavi Kuramlan Genel Müdürlüğüne Fahri Özdilekin kardeşi Şemsi Özdileki tayin etmezdim!."

Ancak bu cevabın, diğer tayinlerde beliren tutum karşısında hiç bir önemi kalmamaktadır. Umumi kanaat, siyasî düşüncelerle hiç bir ilgisi olmaması gereken sağlık hizmetlerine partizanlığın bal gibi sokulduğu merkezindedir. Bu durumda Dr. Semti Özdilekin Genel Müdürlüğe tayini, olsa olsa, minarenin kılıfı olabilir.

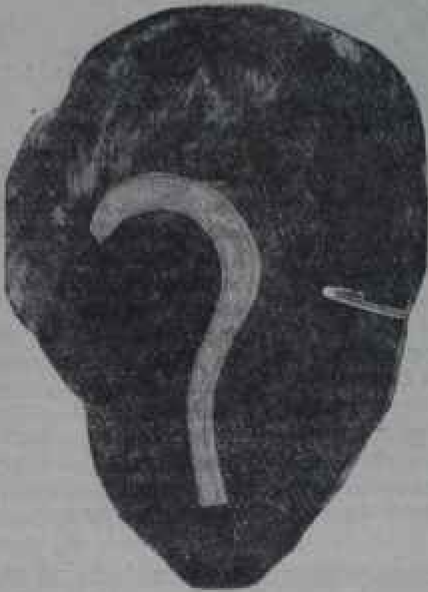
(AKİS: 285)

Gelecek Hafta

Nâzım Hikmetin

hapishaneden bir kadına mektupları

Bu kadın kimdi?

Bu mektuplarda ne vardı?

AKİS gelecek sayısında bir opera yıldızı olan bu kadının kim olduğunu açıklayacak, 25 seneye mahkûm bir şairin hislerini anlatan mektupları yayınlamağa başlayacaktır

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Dominik

Sam Amcanın gölgesinde

Dominik, Karaib denizinde, Kübanın pek yakınlarında bulunan ufak bir ülkedir ve Haiti ile aynı adacığı paylaşmıştır. Bundan daha birkaç yıl öncesine kadar dominikliler. Lâtin Amerikada görülen en kötü diktatörlüklerden birinin, Trujilio ailesinin yönetimi altındaydılar. Amerikan özel çıkarlarının desteklediği bu modası geçmiş diktatörlük, Dominikte, akla sığmaz sosyal ve ekonomik uçurumlar açmış bulunmaktadır.

Lâtin Amerika ülkeleri, hiç şüphe edilemez ki, kuzeydeki büyük komşularının gölgesinde yaşarlar. Bu ülkelerin yöneticileri amerikan çıkarları açışından seçilip, devrilirler. Wall Street'teki iki-üç büyük kahve, meyva ve petrol şirketinin ,her istedikleri zaman istedikleri Lâtin Amerika ülkesinde iktidarı değiştirebileceklerini iftiharla söyledikleri günler henüz pek gerilerde kalmamıştır. Bugün belki bu şirketler, Lâtin Amerikalı yöneticileri, doğrudan doğruya silâhlandırdıkları ordularla devirmiyorlar ama, Amerikan hükümetini etkileyerek onu kullanmanın yolunu bulmuşlardır. Dominik Cumhuriyetinde geçen hafta olup bitenler bu gerçeği açıkça ortaya koymuştur.

Zor oyunu bozar

Doğrusunu söylemek gerekirse, Dominik uzun yıllar Birleşik Amerikaya baş ağrısı veren bir ülke olmuştur. Gerçi Trujilio diktatörlüğü devresinde bu ülkedeki amerikan çıkarları çok iyi korunuyordu ama, Washington'lu yöneticiler bu diktatörlüğün önünde sonunda Castro tipi bir ayaklanma ile son bulmasından çok korkmuşlardır. Eğer dominikli diktatör, Castro tipi bir ihtilâlle devrilirse, buradaki bütün amerikan çıkarları da birer birer tarihe karışacaktı. Bu bakımdan, Birleşik Amerika, Trujilio devrinin demokratik bir ihtilâlle kapanmasından büyük bir memnunluk duymuştur.

Ancak, Amerikan hükümetinin memnunlukla karşıladığı Dominik ihtilalini amerikan özel sermayesinin de aynı şekilde karşıladığı söylenemez. Trujillonun devrilmesinden sonra yapılan seçimleri kazanan Dr. Bosch, belki Başkan Kennedy gibi dünya görüşü geniş bir yönetici için ortanın biraz solunda olmakla beraber, parlamenter demokrasiye inanmış, aranıp

Başkan Johnson
Ele verir talkını...

bulunmaz bir devlet adamıydı. Fakat Dominikte geniş yatırımları olan amerikan şirketleri, ortaya radikal bir reformcu olarak çıkan Dr. Bosch'un kendi çıkarlarına dokunmasından korkmuşlardır. Nitekim yeni Dominik Başkanı, Trujilio ailesinin uçsuz bucaksız çiftliklerini devletleştirmeye kalkışınca, bunun arkasından, adadaki amerikan yatırımlarının gelmesinden çekinerek, açıkça Dr. Bosch'a karşı durum almışlardır.

Dr. Boch'u deviren askeri darbenin hazırlanmasmda Birleşik Amerikanın payı var mıdır? Bu sorunun karşılığını kesin olarak vermek kolay değildir. Hiç şüphesiz, Amerikan hükümeti, ülkede yeni karışıklıklar yaratacağı düşüncesiyle, bu darbeyi iyi karşılamamıştır. Bununla beraber, o zaman takınacağı kesin bir tavırla işi daha başından kendi istediği biçime sokabileceği halde, askeri junta 1965 yılında yeni seçimlere gitmek sözünü verince, darbenin karşısına dikilmemiştir.

Ekilenler biçiliyor

Bundan iki yıl kadar önce Dr. Bosch'u devirenlerin ona karşı ileri sürdükleri en büyük itham, yeni Dominik Başkanının castro'cu olduğuydu. Bu yalnız Dominikte değil, bütün Lâtin Amerika ülkelerinde, varolan düzeninin devamında büyük çıkarları olan mutlu bir azınlığın bütün reformcu yönetimlere karşı kullandığı çok etkili bir ithamdır. Komünizmin kendi yarım küresinde yayılmasından çok korkan Birleşik Amerika da, Önünü arkasını fazla düşünmeden, bu mutlu azınlığın gürültüsüne inanmaktadır. Böyle olunca, Lâtin Amerikada nasılsa iş başına geçebilen reformcular pek az dayanabilmekte, hemen hepsi, tıpkı Dr. Bosch gibi, sığındıkları bir yerde yeniden işbaşına dönecekleri günü beklemektedirler.

İki yıldır Porto Rikoda yaşayan Dr. Bosch, geride bıraktığımız hafta içinde, yeniden Dominike dönmek fırsatını bulmuş, fakat bu fırsatı kullana-

Abdünnasır
Bir elimde kepçe...

mamıştır. Bunun nedeni, geçen hafta içinde Santa Domingoda çıkan bir ayaklanmada, Dr. Bosch'un dönüşünü isteyenlerin tam duruma hâkim olmak üzere bulundukları bir sırada, Başkan Jobnson'un işe karışması ve Dominike amerikan deniz piyadeleri çıkararak, işbaşmdaki askeri juntanın yanında yer almasıdır.

Başkan Johnson, kimsenin anlamadığı bu davranışını mazur göstermek için çeşitli nedenler ileri sürmektedir. Johnson'a göre amerikan deniz piyadeleri Dominike kardeş kanı akıtılmasını önlemek, oradaki yabancıların can güvenliğini sağlamak için çıkarılmış--lardır. Gene Başkan Johnson'a göre, Dominik olaylarında yabancıların büyük payı vardır.

Johnson, "yabancılar" derken hiç şüphesiz castro'culârı kasdetmektedir. Zira Castro taraftarlarının Dominikte kuvvetli oldukları bilinmektedir. Fakat Dr. Bosch'un geri dönmesini sağlamak için ayaklananlarla castro'culârı birbirine karıştırmak, olup bitenleri hiç anlamamak demektir. Başkan Johnson elbette ki bu kadar dar görüşlü değildir. Eğer Dominike asker çıkarmasının nedeni olarak, açık açık, "ben bu işi, bugünkü junta Dominikteki amerikan çıkarlarını daha iyi koruduğu için yaptım" deseydi, belki o zaman dünyada, hiç değilse doğru sözlü bir adam diye, kendisini tutanlar bulunurdu. Fakat Johnson bugün, ne yazık ki koyu bir yalnızlık içindedir.

Orta Doğu

İsrailin ettikleri

Arapların ne kadar hoşuna gitmezse gitmesin, yıllar yılıdır Orta Doğuda bir gerçek olarak duran İsrail devletini tanıyıp tanımamak, şimdi arap ülkeleri arasında ayrılık yaratan bir konu olmuştur. Tunus Devlet Başkanı Haibib Burgibanın Filistin mültecilerinin yerlerine dönmeleri karşılığında arapların da İsraili tanımaları yolunda yaptığı teklif, arap ülkeleri arasında büyük bir bölünme yaratmıştır. Başkan Nasırın Doğu Almanya Deviet Başkam Walter Ulbricht'i Kahireye çağırması üzerine Batı Almanyanın da İsraile diplomatik bağlar kurmak kararını vermesinden sonra ortaya çıkan bu bölünme, Orta Doğunun durumunda büyük etkileri olacak niteliktedir.

Kuzey Afrika- ülkeleri de hesaba katılırsa, Atlanntiğin Afrika kıyılarından İran körfezine kadar uzanan araplar, aralarındaki dil ve din birliğine rağmen, hiçbir zaman bir bütün olamamışlardır. Bütün arapları en iyi biçimde birleştiren tek yönetim, belki de Osmanlı yönetimiydi- Orta Doğudaki Osmanlı egemenliğiyle birlikte, araplar da parçalanmışlardır.

Hemen hepsi arap birliğinden söz etmekle beraber, arap ülkeleri bugün krallık düzenleriyle ihtilâlci cumhuriyetçiler, nasırcı sosyalistlerle baasçılar. Batı taraftarı ılımlılarla Batı düşmanı aşırılar arasında bocalayıp durmaktadır. Bunları şimdiye kadar birleştiren tek konu, İsrail düşmanlığıydı. Fakat bu düşmanlığın da artık eskisi kadar etkili olmadığı, ilk defa,İsrail tanımak kararını veren Batı Almanya kar şısında takınılacak tavır üzerinde bir görüş birliğine varılamaması üzerine meydana çıkmıştı. Başkan Burgibanın teklifi, zaten can çekişmekte olan bir birliğe son darbeyi vurmuştur.

Burgibanın İsrailin tanınması ve Filistin mültecileri konusundaki teklifleri gerçekçi tekliflerdir. Ancak arapları kendi nüfuzu altında toplamak için İsrail düşmanlığını bol bol kullanan Başkan Nâsırın bunlara katılması elbette beklenemez. Bu bakımdan, önümüzdeki günlerde, elindeki en önemli kozu almak isteyen Burgibaya bütün gücüyle yüklenmesi kimseyi şaşırtmamalıdır. Buna karşı Burgiba da boş duracak değildir. Nitekim daha şimdiden Tunus ve Kahirede ortalık iyice karışmış, karşılıklı sokak gösterileri alıp yürümüştür.

Dernekler

Köyle haberleşme

Büyük sessizlik birdenbire bir alkış patlaması ve "Aferin!", "Yaşayın çocuklar!" sesleriyle bozuldu. Alkışlar bitmek bilmiyordu. Genç öğretmen, göğsünü kabarta kabarta çocuklarını seyrediyordu. Adı, Ömer Faruk Yavuzdu. Diyarbakır öğretmen Okulundan mezun olmuş, Çubuk ilçesinin bu küçük köyüne gelmişti. Gerçi köy bir sel yatağına kurulmuştu, yolsuzdu, yoksuldu ama, genç öğretmen, dünyanın hiçbir yerinde bu kadar mutlu olamazdı. Çünkü köyün insanları gerçekten aydın kimselerdi. Öğretmene derhal el uzatmış, onunla beraber çalışmaya koyulmuşlardı. Köy, okula ancak 1960 yılında kavuşmuştu. Belki Bozcalılar okulun kıymetini onun için bu kadar iyi anlamışlardı.

O gün 23 Nisandı. Kız-erkek, bütün çocuklar renk renk milli kıyafetler giyinmişler, davul-zurna ile Ankaradan gelen misafirlerini karşılamağa çıkmışlardı. Misafirler, Köy öğretmenleriyle Haberleşme ve Yardımlaşma Derneğinin Ankara Şubesi üyeleriydiler. Köy okuluna, hediye olarak, bir Atatürk büstü ile bazı araç ve gereçler getirmişlerdi. Çocuklar şiirler okudular, öğretmenlerinin kendilerine öğrettiği "Vatan", "Su yolu" ve "Bahar" şarkılarını söylediler ve sonunda da "Pusuda" adlı oyunu temsil ettiler. Program açık havada, evin siperinden faydalanılarak hazırlanmıştı ve köylülerin hep beraber oynadıkları milli oyunlarla bitti.

Amaç : Haberleşme zinciri!

Merkezi İstanbulda bulunan Köy Öğretmenleriyle Haberleşme ve Yardımlaşma Derneğinin Ankarada 350 üyesi vardır, üyelerin herbiri, seçtiği bir köyün öğretmeniyle mektuplaşmakta, köy okuluna lüzumlu araç ve gereçleri göndermektedir. Amaç, köy öğretmenini moral bakımından takviye etmek ve ona mümkün mertebe yardıma olmaktır. Bütün Türkiyede üyeler, 5 bin köyle haberleşmekte, bu köylere yardımcı olmaktadırlar. Ankara Şubesi ayrıca, her yıl yakın bir köyü özel surette seçerek, okul araç ve gereci bakımından onu kalkındırmağa çalışmaktadır. Bu yıl seçilen Çubuk ilçesinin Güldarbe köyüne çeşme yaptırılmaktadır. Çünkü okulun avlusunda çeşme yoktur ve çocuklar, ellerini yıkamak için okuldan bir hayli uzağa gitmek zorunda kalmaktadırlar. Halbuki (köyde yeraltı suyu vardır.

Böylece, öğretmenle işbirliği gelişmekte, köylü ile işbirliği şeklini almaktadır. Dernek, yakın bir zamanda Türkiyedekl bütün köy okullarıyla bir haberleşme zinciri kuracağına inanmaktadır ve amacı da budur.

Hami üye olduğu gibi, hami müesse de vardır. Meselâ bunlardan biri İş Bankası, bir diğeri Orta Doğu Teknik üniversitesidir. Üniversitenin 50 köyü vardır. Yanı Üniversite, bu 50 köyle mektuplaşarak, buralara lüzumlu araç ve gereci göndermektedir.

Köy çocukları şarkı söylüyorlar

"Dağ başını duman almış..."

Demek Milli Eğitini Bakanlığı ve Ordu ile de işbirliği yapmakta ve çalış--a programını sistemli bir metodla yürütmektedir. Üyeler bir köy ismi aldıktan sonra köy öğretmeniyle mektuplaşmakta ve evlerinden, bütün faaliyetlerini yürütebilmektedirler. Yal----, bunun haricinde para problemini halletmek için, sık sık sosyal faaliyetlerde bulunmakta, çaylar, kermesler düzenlemekte, parçalardan meydana getirilen güzel elişlerini satarak köylerin ihtiyaç gösterdikleri pahalı araç ve gereçleri Dernek adına satın almaktadırlar. Millî Eğitim Bakanlığı, Derneğe, Mimar Kemal İlkokulunda bir oda ayırmıştır.

Güzellik

Takma saç şart oldu

Son aylarda Avrupa ve Amerikada, gerek büyük berberlerde, gerekse her şey satan büyük mağazalarda satış rekorunu kıran şey takma saçlar olmuştur. Saçlarını kendi kendilerine tarayamıyanlar, gece yatar yatmaz mizanplilerini yok edenler, berbere sık gidecek kadar vakti olmayanlar ve yazın denize girecek olanlar muhakkak bir takma saç almakta, saçlarını boyamadan değişik renkli olmak istiyenler ise bir takma saç koleksiyonu yapmaktadırlar. Bundan başka, uzun saçlarını kesmeye kıyamıyan, fakat zaman zaman da kısa saçlı dolaşmak arzusunu yenemeyenler veya kısa saçlı olup da arada bir uzun saça heveslenenler de birer takma saç edinmektedirler. Ancak, takma saç bugün tam takım halinde satılmamaktadır. Takma topuzlar, takma kâhküller, takma ek bukleler, takma kuyruklar vesaire, tabii saçın bir tamamlayıcısı olarak çok işe yaramakta, berbere gitmeden saça evde biçim vermeyi kolaylaştırmaktadır. Bu şekilde, takıma bir topuzla, en dağınık saç bile, birkaç dakika içinde, berber saçı gibi muntazam olabilmektedir.

Takma saçın bu kadar tutulmasının bir sebebi de, son yıllarda takma

saç görüşünün çok değişmiş olmasıdır. Eskiden sadece süslü takma saçlar yapılırdı. Bugünkü takma saçların çoğu o kadar tabiidir ki, bunları kadınlar yalnız baloya değil, rahatlıkla, büroya da giyebileceklerdir. Takma saçlar, içeriye eklenebilen besleyici "puflarla da daha kabarık, daha süslü olabilmekte veya çeşitli şekilde kullanılmaktadır.

Takma saçlılara tavsiyeler

Takma saçın rahat kullanılabilmesi için tabii saç renginde olması tavsiye edilmektedir. Takma saç boyanmaz, fakat özel bir ilâçla temizlenir. İnsan kendi saçından da takma saç yaptırtabilir, fakat bu saçların kâfi derecede uzun olması, karıştırılmadan, itina ile uçları bağlanarak kesilmesi, kırık olmaması, sıhhatli olması şarttır.

Takma saçlar naylondan veya tabii saçtan yapılmıştır. En ucuzu naylon takma saçlardır. Diğerleri cinsine göre değişmektedir. Meselâ Paristeki büyük berberler, (kalın, siyah saçları Japon saçından, çok sarı saçları İskandinavyalıların saçlarından, ince saçları ise İtalyan ve İspanyol saçlarından yapmaktadırlar. Bu sonuncular en pahalılarıdır.

Takma saç, kullanıldıktan sonra daima fırçalanmalı, toz tutmayacak bir yerde muhafaza edilmelidir. Çıkarıldıktan sonra da ters çevrilip silkelenmen ki, saçlar birbirine yapışmasın.. Saçı, ayaklı bir şeyin üzerine itina ile oturtmak veya katlıyarak naylon torbada muhafaza etmek lâzımdır. Zaman zaman mizanplisini tekrarlamak da tabii şarttır.

Şimdiki takma saçlar çok hafiftir. 60 gramla 300 gram arasındadır. Uzun saçı olanlar, takma saçı geçirmeden önce, saçlarını tepede değil, ensede toplamalıdırlar. Yoksa saç çok kabarık olur. Bu ise moda değildir.

Avrupadaki büyük mağazalarda ayda 400-500 takma saç, büyük berberlerde ayda 50 takma saç satılmaktadır. Dev adımlarla ilerliyen bu yeni endüstri ticaret dünyasına yeni iş sahaları açmıştır- Kiralık perukalar da ayni şekilde revaçtadır.

Sessiz Yürüyüş

Bundan bir süre önce Ankaradaki Altı Nokta Körler Derneğini ziyaret ettiğim zaman, dünyanın en güzel nimetlerinden bir tanesinden, görme imkânından yoksun bir genç:

"— Biz, durumumuza tamamiyle alışmış, buna benimsemiş kimseleriz. Tek derdimiz, yaşıyabilmek için topluma yok olma zorunluğunda bırakılmamızdır. Bugün ileri toplumlarda körlerin, birçok işleri, gözleri gören kimseler kadar iyi yapabilecekleri artık kabul edilmiş bir gerçektir. Toplumun bize yapabileceği en büyük iyilik, bizim diğer, insanlar gibi eğitilmemişe, muhtelif sahalarda yetiştirilmemize yardımcı olmak, bizden faydalanmaya çalışmaktır" demişti.

O gün konuştuğum, gözleri görmeyen diğer gençler de hep aynı şeyleri söylemişlerdi: Görmemek birşey değildi. Tek ıstırapları, yaşamak için başkalarına muhtaç olmalarıydı.

Sakatların iş yerlerinde yüzde 2, yüzde 4 oranında çalıştırılmalarını sağlıyacak olan kanun tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Tasarının bir an önce kanunlaşmasını sağlamak için Türkiye Sakatlar Derneği de harekete geçmiş ve İstanbuldan gelen bir heyet. Anıtkabiri ziyaret ettikten sonra, Hürriyet meydanında bir sessiz yürüyüş yapmış ve Millet Meclisi Başkanı Fuat Sirmen ile Senato Başkanı Enver Akaya başvurmuştur.

Kör gencin anlattığı gibi, bugün artık sakatların yapamıyacakları hiçbir iş yok gibidir. İleri toplumlar bu derdi özel eğitimle halletmişlerdir, Kanuni zorunluklar yanında, birçok işyerleri, sakatları kendi istekleri ile de işe almaktadırlar. Çünkü genel olarak, bu kimselerin çok büyük bir titizlikle çalıştıkları meydana çıkmıştır. Üstelik sakatlar, bugün birçok memleketlerde nüfusun oldukça önemli bir oranını kapsamakta ve insan gücünün iyi bir şekilde kullanılması yönünden de dikkatle ele alınmaktadır. Yapılan ilmi araştırmalar, sakatların bir memleketteki nüfus toplamının yüzde 15 ilâ yüzde 20'sini teşkil ettiğini göstermiştir. Bu şekilde elde edilen rakamlar bütün memleketler için çok düşündürücü olmaktadır.

İş Kanunu çıktığı takdirde memleketimizde 1 milyon sakat insanın çalışma gücünden faydalanmak ve bu insanları haysiyetli bir şekilde yaşama imkânına kavuşturmak mümkün olacaktır. Yalnız, üzerinde dikkatle durulacak bir mesele daha vardır: Kanun, elzem olmakla beraber, derdi halletmek için kâfi değildir. Arızalı kimselerin özel eğitimine aynı şekilde önem vermek, arızalı bir insanın faydalı şekilde yetiştirilmesini sağlıyacak tedbirleri almak da şartlar- Milli Eğitim Bakanlığı bu konuda ötedenberi bazı çalışmalar yapmış, hattâ bunu on yıllık bir plâna da bağlamıştır. Ancak, hem bu çalışmalar yeteri kadar aydınlatılmadıkları için, üstün zekâlı çocuklar da dahil, özel eğitimi gerektiren çocuklar, çoğu zaman kendi kaderlerine terkedilmişlerdir. Arızalı çocuk, henüz toplumumuzda ailesi için bir nevi utanç teşkil etmekte; çocuk, yetiştirileceği yerde, gizlenmekte; insan olarak, çoğu zaman, ziyan olmaktadır. İş Kanunu çıktığı takdirde, işyerleri, sakatları gerçekten çalıştırmalı ve bunu bir kanuni zorunluk sayıp, sakatları maaşa bağlamakla yetinmemelidir. Çünkü maksat zoraki bir para yardımı almak değil, sakatları toplumda işe yarar hale getirerek, onları manen ve maddeten kalkındırmaktır. Bunun için de muhtelif sahalarda kursların açılması, derneklerin devlete bu çok külfetli işte yardımcı olması gerekir, ileri toplumlarda bu meseleleri halleden birşey de "İnsana verilen önemedir. Acımak olumsuz bir histir. Yardım etmek, acımanın yerini almalıdır.

Jale CANDAN

Dekorasyon

Karma, zevk

Eskiye hasret, zaman zaman bütün modaları etkilemektedir. Bütün, mesele, eskiyi yeni bir şekilde kullanmak, modern eşyalara bazen şok etkisiyle, bazen de alıştırarak uydurmaktır. Meselâ çok modern koltuklu, çıplak denilecek şekilde döşenmiş bir oturma odasına, çok modern şekilde, odanın bir kenarından ve elektrik telleri gösterilerek sallandırılmış, kıymetli, küçük bir eski zaman abajura âdeta bir şok etkisi yapmakta, fakat odanın çok fazla çıplak, soğuk manzarasını ısıtmaktadır. Gine modern bir yatak odasında, yatağın üzerini örten, tığ işi bir dantel örtü derhal bakışları çekmekte, fakat odayı kıymetlendirmektedir. Bu şekilde elde yapılmış dantel işler ,elişi yastıklar, elişi kumaş tavan abajurları, püsküllü, elde örülmüş bir yün koltuk kılıfı, elişi bir duvar tablosu, eskiden kalmış ve iyi değerlendirilmiş herhangi bir eşya parçası çok modern ev eşyalarının arasında, önemli bir yer işgal etmektedir. Odalardan odalara açılan süslü camlar, vitraylar veya bunları takliden duvara konmuş bir süs, modern dekorasyonun âdeta tuzu biberi olmuştur.

Tüli 'den haberler

İstanbul

Mutlu son

İstanbul sosyetesinin son aylarda en fazla bahsettiği bir olay "mesut son" ile nihayettendi. Kocası İlhan Sarvan dan ayrılmış bulunan- Necla Targan ile karısı Ayşe Kulinden ayrılmış bulunan Mehmet Sarper İstanbulda, geçen haftanın sonunda evlendiler. Nikâh, Necla Targanın annesi Feride Targanın evinde kıyıldı. Genç kadının şahidi amcası Şerif Muhiddin -Targan, Mehmet Şarperin şahidi ise Dr. Cihat Abaoğlu idi. Nikâhta bulunan tek Sarper, Mehmet Şarperin şirin ablası Tomris Şarperin eşi Kemal Sarper oldu. Tomris Sarper heyecanının fazlalığından mutlu görümcelik görevini iyi yapamayacağı endişesiyle törene katılamadı.

Genç evliler akşam evlerinde yakın arkadaşlarına bir yemek verdiler ve sonra hep birlikte meşhur Tefoya gidildi. Tefoda gene hully-gully'ler ve surf'ler yapıldı ama bu defa çiftler, bir yıl evvelki çiftlere nazaran tam aynı değildiler. Lemi İpekçi ve güzel karısı Kısmet İpekçi partiye ancak geç vakit katıldılar.

Bu sırada Ankaradakl Süreyyada bir başka genç kadın, biraz şaşkın ve biraz mahzun, bir politikacıyla başbaşa istikbale ait plânlar yapıyordu.

Ankaralı mankenin zaferi

İstanbulun en meşhur terzisi Mualla yıllık defilesini haftanın başında Pazartesi günü Kervansarayda yaptı. Defile Yardımsevenler yararınaydı. Defilede yer yoktu Muallanın elbiselerini Tulin Okan -eski Tezgören-, Lâle Belkıs, Nebahat Çehre -o hanımcağız geç geldiği için defile 45 dakika rötarla başladı - ve Zehra Tansu teşhir ettiler. Mankenlerin hiç biri tecrübesiz değildi ama Ankaralı Tülin Okan zerafetl, güzelliği, canlılığı . ve hareketlerindeki ahengiyle ötekilerin hepsini bastırdı ve Ankarada, İstanbula nazaran daha üstün mankenler bulunduğunu herkese kabul ettirtti.

Kocasından, yeni ayrılmış bulunan bu genç kadının başında, şimdi "diplomatik kavak yelleri" eser görünüyor.

Bu da sosyalizminki...

İstanbulun zarif kadınlarından Muazzez İparın Paristen dönen ressam Rasin Arsebuk ile evleneceğini duyanlar, bu birleşmeyi "sosyalizmin zaferi" diye yorumluyorlar. İpar ve Dümer soyadlanndan sonra sanatıyla geçinen bir ressama eş olmak böyle de yorumlanabilir ama, bir ressamın yaratıcı gücünü beslemek isteğini de hesaba katmak gerekir!

Şimdi İsvaçrede oturan Itır Yahyanın da Dümer soyadını alacağı söyleniyor ama, bu eski söylenti bir türlü gerçekleşmedi. Dümeks şirketinin asıl merkezini İsviçreye taşıyan Orhan Dümer bekârlıktan kolayca vazgeçeceğe benzemiyor.

Manken Tülin Okan

Diplomatik ilgiler

Günseli Tunca, ve eşi nikâh törenlerinde
Geçmiş zaman olur ki...

Ankara

3 sıfattan hangisi?

Bugünlerde Başkentteki yabancı diplomatik çevrelerin eğlenceli konularından biri, bir davetiye hadisesi.

Türkiye-Belçika Dostluk ve Kültür Cemiyeti bir konferans tertipliyor. Konferansı Ankaradaki Belçika Büyük Elçisi Robert Fenaux verecek. Konu, "Fransız Dilinin Milletlerarası Görevi". Davetiyeler bastırılıyor ve gönderiliyor- Davetiye şöyle : "Türkiye-Belçika Dostluk ve Kültür Cemiyeti Başkanı ve Yönetim Kurulu - Belçika Büyük Elçisi Ekselans Robert Fenaux'nun Fransız Kültür Heyeti Binasında 21.4.1965 günü saat 18:00'de vereceği -Fransız Dilinin Milletlerarası Görevi - konusundaki konferansa teşrifinizi rica ederler."

Davetiyenin altında bir not: Konferans Büyük Elçi Eski Dışişleri Bakanı, Fransa Enstitüsü Üyesi Sayın Bay Feridun Erkin tarafından takdim edilecektir."

Bu not "Bay Feridun Erkin"i deliye döndürmeye yetiyor. Kendisince, Allahım, kaç pot birden kırılmış:

1 — Erkin, adının "Feridun Cemal Erkin" değil de "Feridun Erkin" denmesine katiyen tahammül edemez.

2 — Erkin "Ekselans"tır. "Bay" değil.

3 — Bu çapta bir zatın ismi, davetiyenin tâ tepesine yerleştirilir. Altına değil..

4 —Ekselans Feridun Cemal Erkin konferansçı takdim etmez. Olsa olsa toplantı onun "şeref riyasetinde" verilir.

"Bay Feridun Erkin" derhal gerekli "diplomatik demarş"ı yapıyor: Böyle bir duruma asla tahammül etmeyecektir- Cemiyet müşkil mevkide kalıyor. Gerçi Büyük Elçi, davetiyenin basılışı sırasında burada yoktur ama, onun da canı sıkılıyor. Ama ne yapılsın? Herkesin kahkahaları arasında bir yeni davetiye bastırılıyor. Davetiyenin ta tepesinde, pabuç kadar harflerle şu ibare var: "Büyük Elçi Eski Dışişleri Bakanı, Fransa Enstitüsü Üyesi Ekselans Feridun Cemal Erkinin Şeref Riyasetinde..."

Bir konferans için iki davetiye alanlar, Erkinin böyle meraklarını bildiklerinden, omuzlarını silkiyorlar. Zira Erkin, Dışişleri Bakanlığından ayrıldıktan sonra "İstanbula gideceğini" günü saatiyle ve "törenle uğurlanmak" istediğini çıtlatarak yabancı elçiliklere tebliğ ettirmiş, adamlar gelip kendisini uğurlamışlar, fakat iki gün sonra Erkin Ankara Palas salonlarında tekrar görünmemiş midir? Hat--a bundan dolayı, Ankara İstasyonunda kendisini uğurlattıktan sonra Erkinin Çiftlik İstasyonunda trenden inip şehre döndüğü lâtife tarzında anlatılmaktadır.

Şimdi Ankarada, konferans konusu olan fransız dilinin inceliklerine vâkıf olanlar birbirlerine şu suali sormaktadırlar : Bay Erkine "Flere Gururlu". "Orgeuilleux = Kibirli" "Pretentieux = Kendini Beğenmiş" tâbirlerinden hangisi uyar?

Umumî kanaat birinci sıfat sahiplerinin, ilk davetiyedeki alınganlık sebebini farketmeyeceklerídir. İkinci şifat sahiplerinin ise, farkettiklerini belli etmeyeceklerídir.

Geriye kala kala, bir üçüncü sıfat kalıyor.

Las Vegas gecesi

Ankaramn meşhur Golf Kulübünde özel geceler düzenlemek, değişik iklimler yaşamak, geçen yıldanberi bir gelenek oldu önümüzdeki günlerde burada bir de "Las Vegas Gecesi" düzenlenecekmiş. Bilindiği gibi, Las Vegas, amerikalı milyonerlerin şans denedikleri bir kumar ve eğlence şehridir. Dediklerine göre, Golf Kulübünde de bu şehrin bir minyatürü canlandırılacakmış.

Efendim, bundan birkaç ay önce, İstanbullu işadamlarından bir grup, Polocülardan ve Büyük Kulüplülerden para toplayıp Las Vegas'a gitmiş. Duyduğumuza göre bunlar, Avrupânın ünlü kumarhanelerinden sonra biraz da Las Vegas'da şans deneyeceklermiş. Golf Kulübü yöneticileri bu yolculardan mı ilham aldı acaba?

Eski bir Kraliçe

Eski güzellik kraliçelerinden Günseli Tunca, kocası ve kızıyla beraber iki gün için Ankaraya geldi, eski Ankara milletvekili Aliye Coşkunun çivinde kaldı, başkent sosyetesinin ünlü berberi Zekide tarandı, bir de peruk ısmarlayarak İstanbulun yolunu tuttu.

Tunca çiftinin ayrılacağı bugüne kadar çok söylendi ama söylenti bir türlü gerçekleşmedi. Ancak, karı-kocanın çok mesut olduğunu da hiç kimse söyliyemez. Zira havaları çok gerginç Küçük Aslı da olmasa, yüzleri hiç gülmeyecek.

Ne göz!

Amerikan Yardım Heyetinde çalışan Mr. Liebig'in bir alman aktrisiyle evli olduğunu çok kimse ancak, ünlü alman rejisörü Schweighart geldikten sonra öğrendi. Alman basın ataşesinin evindeki bir yemekte yaşlı rejisör, gözlerini bu amerikalı kadına dikti ve:

"— siz" dedi, "Faust'un ikinci perdesinde Helena'nın gölgesini oynayan aktris değil misiniz?"

Yemeğin türk misafirleri çok telâşlandılar. "Schweighart bu gözlerle Türkiyede gördüğü bazı sahneleri de unutmazsa, vay halimize!" diye düşündüler. Misafir rejisör, özellikle Antalya yolculuğunda, turistik bakımdan çok parlak sahneler görmemiş de...

M U S İ K İ

Yarışmalar

Lübnan 1965

Dâvetlilerle birlikte jüri üyeleri de büyük bir gerginlik ve heyecan içerisindeydiler. Eserler isimsizdi ve şifre ile verilmişti: "13", "45", "9", "Do-mi-sol" "G-23"... Uluslararası jürinin uzun inceleme ve tartışmalardan sonra verdiği kararlar şimdi açıklanıyor ve kapalı zarflar açılarak, sonuçlar arkadaki tahtaya yazılıyordu. Hele ilk üç derecenin ayni besteci tarafından kazanılması merak ve heyecanı son derecede arttırmıştı. Pek az kişiye nasip olabilecek bu rekorun sahibi acaba kimdi?.. Bu sanat olimpiyadının verdiği heyecan pek az stadyomda duyulabilecek yükseklikteydi.

Olay, geçen Çarşamba akşamı, Beyrut Edebiyat Fakültesi konferans salonunda geçti.

Dünyanın en büyük ve yaygın gençlik müzik kurumu olan Jeunesses Musikales'in 1952 yılında Lübnanda da kurulması ile bu ülkenin müzik hareketleri büyük bir canlılık kazanmıştır. Bu kurumun asıl hedefi, genç müziksevenleri ve amatörleri birleştirmek, eğitmek ve daha ileriye götürmektir. Bunun için profesyonel genç müzikcilerle de işbirliği yapılmaktadır. 1955 yılındanberi resmi bir hüviyet kazanmış olan Dernek, 500 aktif üyesi, 4 şubesi ve 1 milyon T.L. na yakın bütçesi ile Lübnan müzik hayatında büyük rol oynamaktadır. Bir amatör orkestra ile kuartete ve çeşitli korolara sahiptir. Yılda elliden fazla konser düzenlemekte, çeşitli ülkelerle sanatçı değişimi yapmaktadır. Konserler eğitici karakterde ve tamamen parasızdır, çeşitli şehirlerde de tekrarlanmaktadır. Her şeyin köklü bir eğitim temeline bağlı olduğunu iyi anlıyan yöneticiler okullardaki müzik çalışmalarıyla da ilgilenmeyi ödevleri arasına almışlardır. Hemen her okulda yapılan çeşitli müzik çalışmaları, yarının dinleyicilerini ve müzikçilerini en iyi bir şekilde hazırlamaktadır.

"Ulusal bir sanat ancak ve ancak ulusal yaratmalarla var olabilir" gerçeğini çok isabetle takdir eden Lübnan Müzik Gençliği ilgilileri, yaratmayı teşvik için her yıl bir bestecilik yarışması yapmayı düzenlemişlerdir. Geçen yıl yapılan ilk yarışmaya 12 besteci 22 eserle, bu yıl ise 15 besteci 27 eserle katılmıştır. Lübnan gibi, konservatuvarında tam bir kompozisyon öğrenimi bulunmayan, geleneği olmayan ve müzik ülkeleri ile arasında büyük mesafeler bulunan bir ülke için bu sayılar "sayı" olarak dahi çok önemlidir.

Yarını olan bir çalışma

Her türlü dedikoduyu önlemek ve eserleri uluslararası ölçülerle değerlendirebilmek için her yıl çeşitli ulusların tanınmış sanatçıları Lübnana davet edilmektedir. Bu yıl jüri şu kişilerden kurulu idi: Luis de Pablo (Besteci ve Madrit bienalı kurucusu ve direktörü), Pierre Petit (Besteci, Ecole Normale'de müzik direktörü ve Paris Radyosu müzik şeflerinden), Kazimirez Serocki (Besteci ve Varşova modern müzik festivali direktörü), Hikmet Şimşek (Orkestra şefi ve eğitici), Andre Souris (Müzikolog ve Brüksel konservatuvarı profesörü).

Gerçi eserler genellikle henüz bir kişiliğe ve ulusal karaktere sahip değildilerse de, bestecilik temeli olmayan bir ülke için bu hareketi çok önemli bir gelişmenin ilk müjdecisi saymak mümkündü. Bu çalışma böyle devam ettikçe besteciler teşvik görecek, birbirlerini daha iyi tanıyıp karşılıklı kusurlar törpülenecek, eksikler daha kolay tamamlanacaktır. Çalışmaların halk üzerindeki etkileri de sıcağı sıcağına izlendikçe, istenen daha çabuk elde edilecektir. Bestecileri uluslararası . "anonim" dili konuşturmaktan uzaklaştırıp kendi dillerini bulmaya sevketmek için yarışmaların gayeye uygun hedefler göstermesi de gerekir. Türk delegesi bunun için şu teklifi yapmıştır: "Bundan böyle yarışmalar iki bölümde yapılmalı, ilk bölüm serbest olmalı, ikinci bölüm için, bilhassa halk müzikleri ile ilgili formlar şart koşulmalıdır. Bu hem ulusal müzik yaratmanın, hem de halkı çok sesli müziğe alıştırmanın en kestirme yoludur."

Yalelliye paydos!

Lübnan, müzik sahasında öteki arap ülkelerinden çok ileri olmakla beraber, henüz bu konudaki problemlerini tamamiyle çözmüş sayılamaz. Bir yanda büyük bir solist, bir kaç yüz kişiye sesler âleminin en nefis meyvalarını sunarken, öte yanda büyük kitle hâlâ "yalelli" ile meskenet aşısına mâruz kalmaktadır. İki milyondan artık bütçeye ve 500 e yakın öğrenciye sahip ulusal konservatuvarları, gayesini tam olarak tâyin ve tespit etmiş, tam vitesle bu gayeye göre harekete geçirilmiş değildir, öğrencilerinin yarışma yakınının tek sesli doğu müzik eğitimi yapması yüzünden âdeta bir elle yapılan öteki ile yıkılmaktadır. Bu ikiliğe son vermeden konservatuvarlarından istenen sonuçların alınabilmesi hem zor, hem de çok uzun zaman isteyen bir iştir.

Lübnanda uluslararası müzik jürisi

Darısı başımıza!.

Sonuç olarak şunlar söylenebilir : Türkiye ile Lübnan, yüzlerce yıllık ortak bir kültürün mirasçıları, komşu, dost ve problemleri ortak iki ülke olarak, müzik hususunda da hayırlı sonuçlara erişilecek işbirliği yapabilirler. Tek seslilikten çok sesliliğe geçerken Türkiyenin yaşadığı tecrübeleri bilmek onlara çok vakit kazandırabilir. Zira müziğimizin kaynakları kadar problemleri de aynidir. Buna karşılık Türkiyenin de bu komşu ülkeden alacağı, öğreneceği birçok hususlar vardır.

TEMMUZ BİLDİRİSİ

Hasan Hüseyinin şiirleri. Topium Yayınevi, Toplum Yayınları 12, Başnur Matbaası Ankara 1965 Orta boy 64 sayfa 3 lira. İsteme adresi: P-K. 176 - Ankara

Hasan Hüseyin, daha çok güldürü yazılarıyla ün yapmış Hüseyin Korkmazgilin, şiirlerinde kullandığı addır. Çeşitli dergilerde, ama daima toplumcu dergilerde rastlanan Hasan Hüseyin imzası kitaplıklarımıza ilk defa, 1963 Yedi Tepe Şiiri Armağanını kazanan "Kavel" adlı kitapla girmiştir. Şairin bir de "Hiroşima" adlı şiir kitabı hazırlanmış ve yayınlanmak üzere Düşün Yayınevine verilmiştir ama, yayınevinin yanması, şiir, dünyamızı bu kitaptan yoksun kılmıştır. "Temmuz Bildirisi" ise Hasan Hüseyin imzasına kitaplıklarda yer aldırtan ikinci kitaptır. Çok yanlı bir sanatçı olan Hüseyin Korkmazgilin 1964 yılı içinde de Sosyal Adalet Yayınları arasında "Öhhööö" adlı bir mizah hikâyeleri kitabı yayınlanmıştır.

"Temmuz Bildirisi" şairini böylece, kısaca tanıdıktan sonra, tekrar kitaba dönüp bakarsak, gördüklerimiz şunlardır: Kapak resmi Hakkı Torunoğlu, kapak düzeni Adnan Turani, iç desenleri ise Balaban ve Abidin Dino tarafından yapılmış şiir kitabında 23 şiir yer almaktadır. Sanatçı, mizah hikâyelerinde olduğu gibi, şiirlerinde de daima toplumdan ya--adır- Sanat sanat içindir züppeliğine bir an için bile kapılmayan, sanatı toplum yararına bir silâh olarak kullanan Hasan Hüseyin, "Kavel" adlı kitabındakine göre çokk daha başarılı, çok daha nefesli ve insanı hem havası, hem de getirdiği erkekçe sesle saran şiirlerle karşımıza çıkmaktadır. Mısralar birer tokmak gibi okuyucunun başına inmekte, mırıldanmaların, dırıldanmaların dışında yanık-sarı, kavruk, ama olgun bir Anadolu sesi bir anda dünyanızı kaplayıvermektedir. Hasan Hüseyin -veya öteki adıyla Hüseyin Korkmâzgil - de bir insan olarak, şiirlerinde aşktan, insancıl duygulardan söz etmektedir. Ama bu insancıl duygularda dahi melodramik yapmacıklı havayı bulmak mümkün değildir. Zira Hasan Hüseyin söyleyeceğini açıkça, kestirmeden ve sahte süslere kaçmadan, kısacası edebiyat yapmadan söyleyen sairdir.

"Temmuz Bildirisi" şairinin bir özelliği de, şiirlerinde, şiirimizde son yıllarda geniş ölçüde etkisini gösteren Batı taklitçisi, sade suya tirit "İkinci Yeni" havasının yer almamasıdır. Hiç birşey demeden birşeyler diyormuş gibi laf kalabalığı eden ve boş yere mürekkep tüketen "İkinci Yeni" şairlerine göre Hasan Hüseyin belki gerilerde kalmış bir şiir anlayışını temsil etmektedir ama, "Kavel"i ile de, "Temmuz Bildirisi" ile de Hasan Hüseyin yüzdeyüz bu memleketin, bu toprakların ve bu toprakların üstünde yaşayan insanların şairidir.

Bizim ölçülerimizle, son yıllarda sayıları bir hayli azalan gerçek şairler - meselâ A- Kadir, Attilâ İlhan gibi - arasında yer alabilecek çapta olan Hasan Hüseyinin sözle, yazıyla kolay anlatılamayacak kadar ilgi çekici şiirlerine bir örnek vermek için, "Bil ki bu sensin" adli şiiri olduğu gibi buraya alıyoruz:

"başımsın başeğmiyeceğim-gücümsün darmadağın-savaşıyorsam dişimle tırnağımla-bil ki bu sensin

Ölmek öylesine kolay ki-utanıyorum-yaşamak öylesine zor ki-utanmıyorum

Dönsek de dursak da sonuç değiş - miyecek-o ışık hep ilerde biryerdekutsal yerimiz ağrıdıkça özlenecek-gökyüzünü sessizce bölüştüğümüz

bil ki bu sensin"

İlhami SOYSAL

Hasan Hüseyin

Herşey toplum için...

Yayınlar

ANADOLU İHTİLALİ

Sabahattin Selekin **tarihî** araştırmasının **ikinci ve** son cildi. İstanbul Matbaası, **İstanbul** 1965, 368 sayfa 15 **lira**

TEK ADAM

Şevket Süreyya Aydemirin Atatürk biyografisinin üçüncü ve son cildi. İstanbul, Yükselen Matbaası, Remzi Kitabevi **yayın**ları 1965, 577 sayfa 15 lira

SOSYALİZM GELİYOR, SAVULUN!

Aziz Nesinin hikâyeleri, Düşün Yayınevi İstanbul, 1965, Tan Matbaası, 160 sayfa 5 lira

GÜLLÜCELİ KÂZIM

Yusuf Ziya Bahadınlının uzun hikayesi, Hür Yayınevi, İstanbul 1965, Ekin Basımevi, 132 sayfa 4 lira.

YENİ İMLA KILAVUZU

Türk Dil Kurumu yayını 1965, Ankara Tarih Kurumu Basımevi, 288 sayfa 4 lira

BİTMEYEN KAVGA

Steinbeck'in romanı, türkçeleştiren Özay Sunar, Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul 1965, 356 sayfa ciltli 12.5 lira

İLÂHİ ISTIRAP

İrving Stone'in romanı, türkçeleştiren S. Yılmaz Özen, İstanbul Hakan Yayınevi 1965, 414 sayfa ciltli 12.5 lira

SOSYALİZM TARİHİ

Max Beer'den kısaltıp türkçeleştiren A. Cerrahoğlu, İstanbul Matbaası 1964, İstanbul, 136 sayfa 5 lira

SOSYALİZM VE İKTİDAR

P. Ramadier'in incelemesi, türkçeleştiren Hayrettin Erkmen. Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul 1965, 212 sayfa 7.5 lira.

TİYATRO

Ankara

Mevsim **sonuna** doğru

Ankarada, gecikmiş baharın ilk ılık günleri, tiyatro mevsiminin sonuna yaklaştığımıza haber veriyor. Mevsim sonunu duyuran sadece, birdenbire bastıracağı anlaşılan sıcaklar değil; İstanbuldan Ankaraya gelmeğe, Ankaradan İstanbula gitmeğe başlıyan tiyatro toplulukları da var- Aslına bakılırsa bu topluluklar, her iki şehirde, bütün kış kapalı kalmaktan sıkılmış olan yerli sanatçıların yer değiş - timeleriyle, tiyatro mevsimini, bir bakıma, uzatmış oluyorlar.

Bu topluluklar içinde, şimdiden. Ankaraya gelmiş ve temsillerine başlamış olan Karaca Tiyatrosu, Ankaradan da İstanbula gitmiş olan Ankara Sanat Tiyatrosu, bu yer değiştirmenin öncülüğünü edenlerdir. Muammer Karaca, Maarif Koleji civarında, birkaç yıldır alışmış olduğu, Konak sinemasında "Uyandırma Bakanı" ile, bu kış İstanbulda kazandığı başarıyı devam ettiriyor. Ankara Sanat Tiyatrosu ise. İstanbulda, Dörmen Tiyatrosunda, 3 Mayıstan itibaren Sermet Çağanın "Ayak Bacak Pabrikası"na başladı, 29 Mayıstan sonra da Cahit Atayın "Sultan Gelin"'ine başlıyacak...

Ulvi Uraz topluluğu

Öte yandan bu mevsim İstanbulda, Küçük Sahnede iki yerli oyunla bütün bir mevsimi geçirmiş -ve kapatmış- olan Ulvi Uraz ve arkadaşları, yakında Ankaraya gelecekler ve 5 Mayıstan-itibaren Ankara Sanat Tiyatrosu sahnesinde temsillerine bağlıyacaklardır.

Ulvi Uraz, Devlet Tiyatrosunun eski sanatçılarından olduğu için Ankara seyircisi kendisini yakından tanımakta ve on yıldanberi de Ankara sahnelerinde görememektedir. Bu bakımdan Ankarada vereceği temsillerin -başrollerini de kendisinin oynadığı bilindiğinden- geniş bir ilgi çekeceği tahmin edilmektedir. Ulvi Uraz topluluğu temsillerine, Haldun Tanerin İstanbulda 300 defadan fazla oynanmış olan, "Gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım" adlı hiciv komedisiyle başlıyacaktır.

Piyes gördüm

Küçük Tiyatroda "Buzlar Çözülmeden"

Deliliğe methiye

Oyun : "Buzlar Çözülmeden..."; (Komedi, 3 perde).
Yazan: Cevat Fehmi Başkut.
Tiyatro: Devlet Tiyatrosu (Küçük Tiyatro).
Sahneye koyan: Salih Canar.
Dekor, Kostüm: Hüseyin Mumcu..

Konu: Sosyal gelişmelerin getirdiği olayları işlemeyi ve bir tiyatro yazarı olarak onları değerlendirmek suretiyle çağının ye içinde yaşadığı toplumun meselelerine eğilmeyi seven "Paydos" yazarı, bu sefer, 27 Mayıs Devriminden ilgi çekici bir oyun çıkarmıştır: Devrimi takip eden günlerde bir Kaymakam, Doğuda, kış aylarında merkezle irtibatı tamamen kesilen bir küçük kasabada idareyi ele alıyor. Devrim hükümeti adına karaborsacılara, hilekâr. tüccara, sahtekar toprak ağasına, çıkarından başka bir şey düşünmeyen ağzı kalabalık particiye ,kırtasiyecilik içinde yüzen âciz idarecilere savaş açıyor. Kanun formalitelerinin kösteklediği toprak dâvasını, orman dâvasını, su dâvasını, yol dâvasını, eğitim ve öğretim dâvasını, nihayet sosyal adalet dâvasını, en kestirme ve pratik yollardan halletmeğe çalışıyor. Ve bir tek adam, "buzlar çözülmeden", yâni durum merkeze aksedip işin içyüzü anlaşılmadan, tahmin edilemiyecek kadar çok -ve iyi- iş görüyor. İşin içyüzü ise, komikliği içinde, acı bir gerçeği duyurmaktadır: Kaymakam, civardaki tımarhaneden kaçmış bir delidir. Ama doğruluk ve hizmet aşkı birçok akıllının başaramadığı güzel işler, başarmasına yetmiştir..,

Oynıyanlar: Vedil Cezayirli (Tahrirat Kâtibi), Muammer Esi (Deli Çavuş), Yalın Tolga (Kaymakam), Mustafa Yalçın (Hacı Murat), Haldun Marlalı (Şeref), Sunay Artuk (Hatice), Atilla Eldem (Sarı Mahmut), Meral Gözendor (Afet), Ferdi Merter (Yılanlıoğlu) vs

Beğendiğim: Salih Canann ölçülü ve itinalı sahne düzeni. Bu düzen sayesinde oyunun fikir yönü korunduğu gibi, kolayca farsa kayabilecek birçok sahneler bir töre ve hiciv komedisinin sınırı içinde kalıyor. Kaymakam'da Yalın Tolga -Bazı aşırı jest ve tiklerini sık sık tekrarlıyarak durumu hakkında şüphe uyandırmasına rağmen-, Deli Çavuş'ta da Muammer Esi cano, renkli ve ifadeli kompozisyonlanyla büyük başarı sağlıyorlar. Tahrirat Kâtibi'nde Vedil Cezayirli, Hacı Murat'da Mustafa Yalçın, Sarı Mahmut'da Atillâ Eldem, Şerefte Haldun Marlalı, Âfet'de Meral Gözendor, Yılanlıoğlu'nda Ferdi Merter rahat, tabii oyunlarıyla inandırıcı tipler çiziyorlar.

Beğenemediğim: Mühim bir şey yok. Yalnız, 27 Mayıs Devriminden hemen sonra başlamış olması gereken vakayı "buz" mevsiminde geçiren yazar, aradaki uzun yaz ayları içinde kahramanının durumu nasıl idare edebilmiş olacağı hakkında pek bir şey söylemiyor...

Sonuç: Güzel bir oyun, Başkutun en başarılı oyunlarından biri.

Naciye FEVZİ

Amerika'ya en güzel mevsiminde, en ucuz tarifeyle – gidiş-dönüş 5,606 liraya –* uçabilirsiniz

NELER YOK...NELER!

PanAm'ın 21 günlük Ekonomi yaz tarifesinin tatbik devresi herkesin seyahat etmek arzusunda olduğu bir zamana tesadüf etmektedir. Bu da sizin 896 liralık bir tasarruf yapmanıza yol açar. New York'da görülecek o kadar çok şey var ki! Broadway'in yeni sahne eserleri, sayıları 116.000'i bulan mağazalar... sergiler, defileler, restoranlar... ve en önemlisi, 21 Nisan'da tekrar ve son defa açılacak olan muhteşem New York Dünya Fuarı.

Memleketin diğer köşeleri de binbir çeşit özellikle dolu. Niagara Şelâlesi, kozmopolit San Francisco, efsanevî Grand Canyon ve görülmeğe değer daha nice güzellikler! PanAm, Amerika'ya direkt olarak aktarmasız sefer yapan yegâne havayoludur ve bir tek PanAm bileti ile A.B.D.'nin herhangi bir şehrine uçabilirsiniz.

ÜSTELİK ÇOK UCUZ:

Sizler için gayet müsait imkânlar hazırladık. New York'da 3 gün (otel, şehir içi gezileri ve Dünya Fuarı giriş bileti dahil) 22 Dolar. Bu hususî tarifeleri başka şehirlerde de bulacaksınız. Meselâ, Washington'da 19 Dolar, San Francisco'da 18 Dolar; hattâ diğer şehirlerde daha da ucuz. Hepsinden önemlisi, Amerika'ya uçuş tarifemizin şimdiye kadar böylesine indirilmemiş olmasıdır.

16 Amerikan Şehrine İstanbul'dan Gidiş-Dönüş PanAm Fiatları

ŞEHİRLER	[illegible]
NEW YORK	5. 606 TL.
BOSTON	5. 542 TL.
WASHINGTON	5. 903 TL.
PHILADELPHIA	5. 789 TL.
DETROIT	6. 036 TL.
CHICAGO	6. 287 TL.
LOS ANGELES / SAN FRANCISCO	8. 222 TL.
SEATTLE / TACOMA	7. 431 TL.
PORTLAND	7. 652 TL.
DALLAS	7. 116 TL.
HOUSTON	7. 260 TL.
BALTIMORE	5. 884 TL.
ATLANTA	6. 507 TL.
NEW ORLEANS	6. 941 TL.

* Kanunî icaplara göre Dış Harcamalar Vergisi ilâve edilmelidir.

İSTANBUL: Hilton Methali, Tel: 47 45 30
ANKARA: Atatürk Bulvarı 53, Tel: 12 11 20
İZMİR: İzmir Palas Oteli, Tel: 32 1 00
ADANA: Agba Oteli, Tel: 32 38

Dünyanın En Tecrübeli Havayolu

ATLANTİKTE BİRİNCİ
PASİFİKTE BİRİNCİ
LÂTİN AMERİKADA BİRİNCİ
DÜNYA TURUNDA BİRİNCİ

